

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OVERHEERSENDE BELANGEN (*)

1. — Wat is het burgerlijk recht ?

Ik ken geen eenvoudiger antwoord dan dit : het recht der burgers onderling.

Maar wat zijn burgers ?

Juridisch gezien meen ik dit begrip als volgt te mogen omschrijven : burgers zijn mensen die in een toestand leven van onderlinge *gelijkheid*.

Heel anders, b.v., dan eertijds een leenman tegenover zijn leenheer. Het leenstelsel berustte op onderlinge ongelijkheid : onderwerping van de ene, in ruil voor bescherming door de andere. Zulk stelsel kent dan ook geen burgers. Burgers ziet men in de Middeleeuwen opkomen, juist in strijd met het leenstelsel. Burgers vergaren zich dan in gemeenten, en streven naar onafhankelijkheid tegenover de leenheer. Binnen hun stadsmuren is het werkelijk alsof ze een andere lucht inademen : stadslucht maakt vrij.

2. — De onderlinge gelijkheid en dezelfde vrijheid, welke burgers kenmerken, bezielen dan ook het burgerlijk recht. Het burgerlijk recht ziet de samenleving als een conglomeraat van individuen, wier belangen volkomen gelijkwaardig zijn. Dat merkt men heel duidelijk in de zuiverste der burgerlijke wetgevingen, de Code Napoléon van 1804. De ene eigenaar staat daar gelijk met de andere; de koper, met de verkoper; wie schade veroorzaakt, met het slachtoffer.

3. — Is het heden nog zo ?

Het valt te betwijfelen.

Ons hedendaags recht is niet meer een recht van gelijke belangen : het is tot een recht gegroeid vol overheersende belangen.

Laat ons, om daarvan ten volle bewust te zijn, de drie hoofdstukken doorlopen waaraan ik zoëven mijn voorbeelden ontleende : eigendom, contracten, aansprakelijkheid.

A. Eigendom (1)

4. — Een eerste opmerking : individuele eigendom staat heden lang niet meer alleen. Hij ondervindt de steeds groeiende mededinging van gezamenlijke eigen-

dom. Handel en nijverheid nemen tegenwoordig zulke afmetingen aan, dat ze hun heil moeten zoeken in grote ondernemingen, juridisch als kapitaal-vennootschappen opgericht. Aan wie behoort het vermogen van die vennootschappen toe ? Aan alle vennoten samen : gezamenlijke eigendom. Aan wie behoort het steeds groeiend vermogen van de Staat toe, en van de overige publiekrechtelijke lichamen ? Aan alle burgers, of indelingen van burgers : gezamenlijke eigendom. Van elke nalatenschap, van elke gift, van elke aanwinst, komt de Staat zijn deel opeisen, zoniet rechtstreeks, dan toch onrechtstreeks : individuele tol aan gezamenlijke eigendom.

Nu, het laat zich horen, dat gezamenlijke eigendom machtiger is, dan individuele. Al was het maar, omdat de eerste lang niet zo gemakkelijk vervreemdbaar is, als de tweede.

5. — « Eigendom is het recht om van zaken te genieten, en er over te beschikken, op de meest volstreckte wijze, mits er geen gebruik van gemaakt wordt, in strijd met wetten of besluiten » : U herinnert zich de bepaling van artikel 544 van het Burgerlijk Wetboek.

Ook is het U overbekend, dat de wetten en besluiten die het gebruik van eigendom beperken, met tientallen te tellen zijn. Wie zich b.v. inbeeldt, dat hij op zijn eigen grond mag bouwen wanneer, waar en hoe hij dit verkiest, vergist zich deerlijk. Hij zal moeten bouwen binnen een zekere termijn, met inachtneming van een bepaalde rooilijn, van een bepaalde hoogte, van een bepaalde bestemming, soms zelfs van een bepaalde stijl : de plannen moeten door de gemeente worden goedgekeurd.

Als het gebouw er eenmaal staat, dan nog wordt het onderworpen aan allerlei voorschriften ten behoeve van het verkeer (straatverlichting, tramkabels) of van stedenschoon (schijnwerpers tot bestraling van monumenten), enz... Eigendommen langs de openbare weg maken in een zekere zin deel uit van die weg, en mogen zo maar niet naar goedgevonden gewijzigd worden.

Hier wordt dus het privaat belang in bedwang gehouden door allerlei vormen van openbaar belang.

6. — Ik lees nu artikel 826 van het Burgerlijk Wetboek : « Ieder medeërfgenaam mag zijn deel vragen

(*) Voordracht gehouden vóór de Conferentie der Jonge Balle te Hasselt, op 25 februari 1956.

in natura van de roerende en onroerende goederen der nalatenschap». En artikel 832: «Men dient, zo mogelijk, in elke kavel, dezelfde hoeveelheid roerende en onroerende goederen, rechten en schuldvorderingen van dezelfde aard en dezelfde waarde op te nemen».

Typisch individualistisch luiden deze regels. Iedere erfgenaam moet een reductie krijgen van de hele nalatenschap; moet van alles ontvangen, wat er in de nalatenschap te vinden is.

Ook deze eis kent tegenwoordig zijn grenzen. Want tegenover de aangehaalde artikels staat, sedert 16 mei 1900, een nieuwe erfregeling voor de «kleine nalatenschappen». Krachtens die wet mag de vrederechter eerst en vooral de onverdeelde handhaven van de goederen, die met vruchtgebruik belast zijn ten behoeve van de overlevende echtgenoot (art. 3). Verder heeft iedere erfgenaam in rechtstreekse linie, alsook de overlevende echtgenoot, het recht, naar schatting over te nemen: het woonhuis, de stoffering er van, de aanliggende grond, het landbouwmateriaal, het bijbehorend vee (artikel 4). Gaat één der daartoe gerechtigden tot een dergelijke overname over, dan moeten de overigen zich dus tevreden stellen met een som geld.

Waartoe nu deze beperkingen van het individueel belang? Niet ten behoeve van enig openbaar belang. Alleen tot vermindering van hinderende economische of familiale toestanden: om onroerende goederen in stand te houden, om landerijen bebouwbaar te laten. Dit zijn wel overheersende, doch tevens private belangen. De wet van 1900 is trouwens niet van openbare orde: belanghebbenden mogen er van afzien (2).

7. — Het leven zou onder buurmannen tot een hel worden, moesten ze al te stipt reageren op het dagelijks ongemak en ongerief, dat ze elkaar onvermijdelijk berokkenen. De samenleving eist van eenieder onder ons een zekere dosis gelatenheid, een marge van berusting.

Zo is het altijd geweest. Doch tegenwoordig meer dan ooit. Om twee voor de hand liggende redenen: de steeds grotere dichtheid der bevolking, en het steeds luidruchtiger karakter van het hedendaags leven.

Dichtheid der bevolking: in grote steden leven de mensen tegenwoordig samengeperst en opeengehoopt. Ruime burgershuizen verdwijnen (wie kan ze nog onderhouden?). Ze worden door flatgebouwen vervangen, waarvan de vertrekken hoe langer hoe kleiner, de muren hoe langer hoe dunner worden. Overal voelt men zich nu belegerd: burens links, burens rechts, burens boven, burens beneden.

En dan, dat lawaai! Er is haast geen huis meer zonder radio. Bij mijn moeder zijn er zelfs drie: één voor haar zelf, één voor haar zuster, en één voor de meid. De burens moeten dat maar goed vinden. Trouwens, zij ook hebben hun radio, en hun stofzuiger, en hun auto, en hun bromfiets. Een betrekkelijke rust heerst er slechts van 10 uur 's avonds tot 7 uur 's morgens. Als er in die tijdspanne «overdreven» wordt, dan volgt, bliksemsnel, de weerwraak: oog om oog, klank om klank. Gelukkig gebeurt dat maar zelden. De mensen hebben geleerd, water te gieten in de wijn van hun eigendomsrecht.

Ik had het dan nog slechts over rustige burens, in een zogezegde burgerswijk. Maar er zijn ook handelswijken, industriële wijken, waar zwaar gewerkt wordt, en zwaar gebouwd. De last, die men daar ondervindt, is zo hinderend en tevens zo onvermijdelijk geworden,

dat de enkeling maar liever capituleert, en verder trekt.

En zo drukt het moderne leven zijn stempel op de grond. Zo beslist de zogenaamde «vóórbezetting». De luidruchtige verjaagt de rustige, de grote verjaagt de kleine. Een typisch tafereel biedt ons, wat dat betreft, de beruchte Louizalaan te Brussel. Eén voor één verdwijnen er al de burgershuizen. In de plaats daarvan, niets dan reusachtige kantoren en flatgebouwen. Op de plekken, waar de evolutie nog niet voltooid is, ziet men de meest komische effecten: een ouderwets huis, een flatgebouw, een ouderwets huis, een flatgebouw. Maar de dagen van die huizen zijn geteld. Men voelt, dat de reuzen op de dwergen aan het loeren zijn. Het wordt tot een stelselmatige onteigening.

Maar dan een onteigening om redenen van privaat belang, niet van openbaar belang.

B. Contracten

8. — Nauwelijks is de wekker afgerold, of U springt uw bed uit, de badkamer in. U draait het electrisch licht aan. Waar komt die stroom vandaan? Van de gemeentelijke centrale, die U de stroom bezorgt op grond van een abonnement: 2 frank 89 per kilowatt wisselstroom betaal ik te Elsene. Stroom van 220. Moest ik het nu in mijn hoofd krijgen, om stroom te eisen van 110? Voortdurende stroom, in plaats van wisselstroom? Tegen 2 frank 88, in plaats van 89? Ik zou me belachelijk maken.

Ik draai een kraan open. Waar komt dat water vandaan? En tegen welke prijs?

Ik ga de keuken in en steek het gasvuur aan. Waar komt dat gas vandaan? En tegen welke prijs?

Ik ga buiten en neem een tram. Met een kaartje van 50 frank heb ik recht op 17 ritten. Mag ik proberen een 18e rit te doen met datzelfde kaartje? Dat zou een kwajongensstreek zijn: «Afstappen, Mijnheer, of betalen».

En als ik nu de trein neem, of als ik bezine in mijn tank laat gieten, of als ik een rekening laat openen in een bank, of als ik een personen- of een zakenverzekering neem — telkens en telkens hoor ik dezelfde geschiedenis: «Ziehier onze condities, mijnheer. Bevallen ze U niet? Probeer U dan maar bij een ander». Geen vrij bedongen contracten meer, doch *toetredingscontracten*: «c'est à prendre ou à laisser».

Waarom nu deze beperkingen aan de vrije wil? Terwille van een vlotte bediening van honderden belanghebbenden. Grote ondernemingen, zoals die welke ik hier opsom, kunnen onmogelijk anders werken dan met standaardcontracten. De massa brengt eenvormigheid mede: het gedrukte formulier vangt het persoonlijk geschrift.

Vlotte bediening van het publiek: ziedaar het overheersend belang. Hier een openbaar belang.

9. — A en B sluiten een wederkerig contract, een vennootschap, b.v. A stort zijn inbreng niet. Is dit echter aan geen fout van A te wijten, doch slechts aan toeval, dan kan de vennootschap gewoon geschorst worden, zolang er nog een mogelijkheid tot later presteren bestaat.

Nu, het schorsen van het contract ontslaat ook B van zijn verbintenis, om zijn inbreng te storten. Waar toeval A belet, zijn plichten na te komen, moet B evenmin presteren.

Aldus de zogenaamde leer van het *risico* bij wederkerige contracten. Loutere billijkheid, zal men zeggen: hoe kon het anders?

Wel, het kan anders.

De wet van 4 maart 1954 wijzigt aldus de wet van 10 maart 1900 op het arbeidscontract (artikel 12): «De arbeidsbekwame werkman, die zich normaal voor zijn werk aanbiedt, maar die, om redenen buiten zijn wil om» (de wet zinspeelt vooral op economische crisis), «in de onmogelijkheid verkeert om te arbeiden, heeft het recht op zijn normaal loon, behoudens overmacht». Dus geen werk, maar toch loon.

Waarom? Terwille van de vastheid van de betrekking, en daardoor, terwille van de maatschappelijke rust.

Dergelijke bekommernissen vinden we ook nog in andere bepalingen van dezelfde wet. Ik lees b.v.:

Artikel 19: Wordt het arbeidscontract voor onbepaalde duur gesloten, dan mag iedere partij er een einde aan stellen, mits opzegging; doch de termijn voor opzegging bedraagt 14 dagen ten aanzien van de patroon, en slechts 7 ten aanzien van de werknemer.

Artikel 19ter: Op voorstel van de paritaire commissie, of van de Nationale Raad voor de Arbeid, mag de Koning de opzeggingstermijnen wijzigen ten behoeve van sommige categorieën van arbeiders, of wanneer het gaat om opzegging wegens economische of maatschappelijke redenen.

Artikel 28bis: In geval van ongeluk of van ziekte van de arbeider, wordt de uitvoering van het arbeidscontract geschorst. Het contract komt dus niet dadelijk ten einde. De patroon mag het contract eerst opzeggen, indien de arbeidsonbekwaamheid zes maanden overschrijdt. En dan nog, mits betaling van een schadeloosstelling.

In een zekere mate groeit de patroon tegenwoordig uit tot een soort verzekeraar van de arbeider.

Soortgelijke opmerkingen zou ik kunnen herhalen wat betreft de wet van 11 maart 1954, aangaande ziekte of ongevallen bij bedienden; alsook de wetten van 15 juni 1951 en 22 juli 1952, aangaande oproeping van arbeiders of van bedienden in het leger. Steeds dezelfde bezorgdheid: vastheid der betrekking, maatschappelijke rust.

10. — Die bezorgdheid uit zich ook nog onder andere vormen.

Zo komt het vaak voor, dat een onderneming die ophoudt haar schulden te betalen, en wier krediet aan het wankelen is gebracht, toch niet failliet wordt verklaard (vgl. wet van 18 april 1851, artikel 437), en zo lang mogelijk vlot wordt gehouden, terwille van de honderden arbeiders en bedienden, wien ze het dagelijks brood verschaft.

11. — *Voorrechten* (onder schuldeisers) zijn zo gezegd uitzonderlijk.

Dat zou men bij het lezen van artikel 19 der hypotheekwet niet meer durven zeggen. Het handelt over voorrechten bij de uitdeling van de verkoopprijs van alle roerende goederen van de schuldenaar. Op één uitzondering na (de gerechtskosten: artikel 19, 1°), zijn het allemaal «humanitaire» voorrechten: kosten van begravenis, kosten van laatste ziekte, loon van dienstboden, wedden, kortingen of commissielonen van bedienden, vergoedingen aan gedienden of werklieden verschuldigd wegens onrechtmatige ontbinding van hun contract, bijdragen voor het jaarlijks verlof van loontrekkende arbeiders, vordering van het slachtoffer van een arbeidsongeval, vordering van de verzekeraar tot storting der patronale bijdrage tot het pensioen der mijnwerkers, vordering der persoonlijke storting en de patronale bijdrage tot het pensioen

van bedienden en van loontrekkenden in het algemeen, betaling van de bijdragen der patroons voor de kindertoeslagen en voor de sociale veiligheid van hun personeel, en — eindelijk — leveringen van levensmiddelen (steungeld).

Kortom, dit artikel 19, dat er oorspronkelijk vrij onschuldig uitzag, is door toedoen van negen recente wetten en besluiten haast onleesbaar geworden. Al wat betreft het loon, het pensioen, de verzekering, de kindertoeslagen, de sociale veiligheid der loontrekkenden, wordt onder éénzelfde 4° gebracht. Beter gezegd, onder een 4°, een 4°bis, een 4°ter, een 4°quater en een 4°quinquies. Weest U gerust: er zullen wel nog meer 4°'s op volgen.

Want de «sociale veiligheid», in de ruime zin van het woord, is — volkomen terecht trouwens — tot één der belangrijkste bekommernissen geworden van al de moderne wetgevers. Het programma der rechtsfaculteiten wordt verrijkt met een cursus over «sociale wetgeving». De belangen der loontrekkenden staan op de voorgrond.

Moeten we die belangen als openbaar of als privaat beschouwen? Ik zou zeggen: privaat, vermits het gaat om de belangen van een bepaalde categorie van burgers — al is ze nog zo groot —, niet van allen.

12. — Na de huur van *diensten*, de huur van *zaken*.

Tot heden gold de regel, dat beide partijen vrij de termijn, de huursom, de vernieuwing van het contract onder elkaar mochten debatteren. U weet, dat die liberale opvatting afgedaan heeft, omdat de moderne wetgevers naar vastheid van de woning streven, of van het bedrijf, evenzeer als naar vastheid van de betrekking.

13. — Ik doorblader de wet van 30 april 1951 op de *handelshuur*: eerst en vooral mag het contract geen kortere duur hebben dan 9 jaar (artikel 3);

om de 3 jaar mag het bedrag van de huursom herzien worden (artikel 6);

de huurder mag de gehuurde ruimte aan de eisen van zijn bedrijf aanpassen (artikelen 7 tot 9);

de nieuwe koper mag de huurder niet uitdrijven (artikel 12);

de huurder mag, tot tweemaal toe, zijn contract met 9 jaar laten verlengen (artikel 13 tot 20);

en de verhuurder, die zich daartegen om wettige redenen zou verzetten, moet niettemin in vele gevallen een schadevergoeding betalen.

Het belang van de handelaar mogen we dus ook onder de overheersende belangen rangschikken.

Doch het is alweer een overheersend *privaat* belang, het belang van een bepaalde categorie van burgers. Het Hof van Verbreking heeft trouwens geoordeeld, dat de wet van 30 april 1951 op de handelshuur niet van openbare orde is (3).

14. — Dezelfde geest bezielt de wet van 7 juli 1951 op de *pachtovereenkomst*:

een eerste pacht mag nooit minder duren dan 9 jaar (B.W.B., gewijzigd artikel 1774, § 2, 1);

na die eerste pacht volgt er een tweede, van 9 jaar (zelfde tekst);

na die tweede, een derde, van onbepaalde duur (artikel 1776);

die verschillende hernieuwingen mogen weliswaar verhinderd worden, mits opzegging door één der partijen;

maar zo'n opzegging moet dan 2 jaar op voorhand gegeven worden, en op gegronde redenen steunen. Als zodanig geeft de wet aan (artikel 1775);

de wil van de verpachter, om zijn grond zelf te bebouwen; wijzigingen in de samenstelling van het gezin van de pachter, waardoor de uitbating in het gedrang komt; het uitwisselen van percelen of het verkavelen van het goed van de verpachter; erge belediging vanwege de pachter; veroordeling van de pachter om redenen die het vertrouwen van de verpachter aan het wankelen brengen; minderwaarde van de hoeve wegens gebrekkige uitbating, enz. . .

Als we die gevallen nu omkeren, dan mogen we er het volgende uit besluiten: zolang de verpachter zijn hoeve niet voor eigen gebruik bestemt, en zolang de pachter rustig voortwerkt, kan er niets gebeuren; de hoeve zal in handen blijven van de pachter, en later overgaan in die van zijn afstammelingen.

Uit dergelijke en nog andere bepalingen vloeit heel duidelijk voort, dat de belangen van de pachter die van de verpachter overschaduwden. Het zijn alweer private, geen openbare belangen. De rechtspraak heeft trouwens beslist dat de wet van 7 juli 1951 niet van openbare orde is (4).

15. — Bij vele primitieve volkeren gaat de schuldenaar gebukt onder de dwingelandij van de schuldeiser. Bij beschaafde volkeren moet de schuldeiser geduldig wachten op de goede wil van de schuldenaar. Alle moderne wetgevers bekommeren zich om de schuldenaars, alweer om redenen van maatschappelijke rust, om het hoofd te bieden aan allerlei economische moeilijkheden. Het belang van de schuldenaar: zie daar een zoveelste overheersend — doch privaat — belang.

16. — «Geen schuldenaar, zo luidde artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek, mag de schuldeiser dwingen, een gedeeltelijke betaling aan te nemen.» Een vervallen schuld moet 100 % uitgevoerd worden.

«Nochtans mag de rechter, gaat de tekst voort, ondanks elke andersluidende clausule, met inachtneming van de toestand der partijen, en met grote omzichtigheid van deze bevoegdheid gebruik makend... gematigd uitstel van betaling verlenen en de vervolgingen doen schorsen.»

Die «grote omzichtigheid» is tegenwoordig in een vaste gewoonte omgezet. Men mag gerust zeggen, dat iedere schuldenaar die geen bedrog heeft gepleegd, op een termijn van respijt, als het er op aankomt, mag rekenen. Daarom heeft de wet van 20 juli 1938 het oude artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek aanmerkelijk uitgebreid, en de rechtspleging tot aanvaag van respijt in de puntjes geregeld.

17. — Eertijds mocht de schuldeiser, op eigen kosten, zijn weerspannige schuldenaar in de gevangenis laten opsluiten. Die overlevering der slavernij wegens schulden heette *lijfdwang*. Ik gebruik hier de verleden tijd, omdat die instelling tegenwoordig in onbruik is gevallen, al is ze — op zeer beperkende wijze — door wetten van 21 maart 1859 en van 27 juli 1871 geregeld.

18. — Het bedrag van de *rentevoet* mag vrij door de partijen worden overeengekomen.

Doch indien de geldschiet, met misbruik van de behoeften, van de zwakheden, van de hartstochten of van de onwetendheid van de ontleners, interest bedingt, of andere voordelen, die duidelijk de normale rentevoet en de dekking van het risico van de lening overschrijden, dan mag de rechter de verbintenissen van de ontleners herleiden tot het bedrag van het kapitaal en van de wettelijke interest (5).

Toch mag de rechter dit niet ambtshalve doen: slechts «op vordering van de ontleners» (6).

Nog eens herkennen we een vorm van overheersend privaat belang.

19. — En waartoe dienen *devaluaties* van de munt, zoniet om de last van de schuld te verlichten? Wie 10.000 goudfranken had ontleend, mag 10.000 papieren franken terugbetalen.

Doch zelfs die wetgeving werd door het Hof van Verbreking beschouwd als zijnde niet van openbare orde (7). In die zin, dat het partijen vrij staat, het bedrag van de schuld volgens door hen gekozen criteria te laten schommelen, voor zover ten minste de betaaling geschiedt met wettelijke betalingsmiddelen. Partijen mogen b.v. overeenkomen, dat het bedrag der terugbetaling van het Index-Number zal afhangen; doch daartoe mogen slechts bankbriefjes gebruikt worden, zoals ze bij de wet in omloop zijn gebracht, ten tijde van de betaling.

C. Burgerlijke Aansprakelijkheid

20. — Artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek is een van die kapitale teksten, die velen, studenten of zelfs oningewijden, van buiten kennen: «Elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt berokkend, verplicht degene, door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden».

Daarbij valt de klemtoon op het woord *schuld*. Eenieder moet de schade herstellen, die hij andermans persoon of vermogen toebrengt, door om het even welke tekortkoming.

Als criterium voor tekortkomingen dient het abstrakt begrip van de goede huisvader, de normale mens. Wie van het veronderstelde gedrag van een normaal mens afwijkt, begaat een fout, en moet er de gebeurlijke gevolgen van dragen. Omgekeerd: wie aanspraak maakt op schadevergoeding, moet zulk wangedrag in hoofde van de verweerder kunnen bewijzen; anders gaat deze vrijuit.

Jarenlang heeft men zich met dit stelsel tevreden gesteld.

Twee nieuwe factoren hebben hier echter een grondige verandering gebracht: de mechanisatie van onze levenswijze, en de reeds vermelde dichtere bevolking. Een en ander hebben er toe bijgedragen, het aantal ongelukken, in alle landen, op angstwekkende wijze te vermenigvuldigen.

Die toestand heeft dan een reactie teweeggebracht, ten gunste van de slachtoffers: alweer een overheersend belang. «Arm slachtoffer»: ziedaar in welke geest de problemen van burgerlijke aansprakelijkheid tegenwoordig behandeld worden. Voor elke schade moet er een verantwoordelijkheid gevonden worden. Men vraagt zich niet meer af: «Zal er iemand moeten betalen?» Doch slechts: «Wie zal betalen?»

21. — De evolutie begon met de wet van 24 december 1903, op de arbeidsongevallen. Deze huldigt het beginsel: wanneer werklieden het slachtoffer worden van een arbeidsongeval, dan moet de patroon in elk geval een deel van de arbeidsonbekwaamheid voor zijn rekening nemen (artikel 2). Met andere woorden: de werkmans moet hier geen fout van de patroon, of van diens personeel, zelfs geen mechanisch defect in zijn installatie meer bewijzen. Het volstaat, dat het ongeluk gebeurd is «in de loop en door toedoen van de uitvoering van het arbeidscontract» (artikel 1).

Oorspronkelijk probeerden de juristen die regels nog onder de klassieke aansprakelijkheid te brengen. Vijftig jaar later heeft de wetgever het kunstmatige

van die redenering duidelijk ingezien (8) : de patroon is zijn personeel veiligheid verschuldigd : het wordt een kwestie van contractuele *vrijwaring*.

We zagen daarstraks, hoe de patroon zijn personeel moet blijven betalen, ook wanneer het verhinderd wordt, zijn arbeid te verrichten. Individualistisch gezien klinkt die verplichting onbillijk. Collectief gezien kan ze echter verklaard worden als een nieuwe vorm van verzekering : de patroon groeit tot een soort verzekeraar van zijn personeel. Diezelfde lijn mogen we hier doortrekken. Wat de patroon, buiten alle schuld om, aan de verongelukte arbeider betalen moet, is geen «schadeloosstelling» meer, doch eerder een forfaitaire «tegemoetkoming». De patroon moet betalen voor het arbeidsrisico, dat hij zelf in het leven heeft geroepen, en waarvan hij het dagelijks profijt geniet. Hij weet het trouwens zo goed, dat hij die plicht laat uitrekenen en uitvoeren door wettelijk goedgekeurde verzekeringsmaatschappijen (artikelen 12 tot 18), die hem dit risico helpen dragen.

22. — Ziehier nu, hoe die beginselen in de loop der jaren maar steeds verder werden uitgebreid.

a) Naar de wet van 1903 bedroeg de tegemoetkoming vanwege de patroon 50 % van de opgelopen schade (verzorging, arbeidsonbekwaamheid). Sedert de wet van 10 juli 1951 (9) bedraagt de tegemoetkoming 80, soms 90, ja zelfs 100 %.

b) Naar de wet van 1903 moest het ongeluk gebeuren tijdens de uitvoering van het arbeidscontract. Een besluit-wet van 13 december 1945 breidt het stelsel uit tot de ongevallen voorgekomen op weg naar of van de arbeid.

c) Het kan gebeuren, dat het ongeluk te wijten is aan een fout van een derde, b.v. van een andere werkmans uit dezelfde fabriek. Dan nog blijft de patroon gebonden, voor zover die derde onvermogen mocht zijn (artikel 19 der wet van 1903, aldus gewijzigd bij de wet van 10 juli 1951).

d) De wet van 1903 beschermde uitsluitend de arbeiders, in de beperkte zin van het woord. De nieuwe wetten (10) beschermen al wie een contract van huur van diensten heeft aangegaan; dus ook de bedienden en de leerjongens.

23. — Doch de arbeidsongevallen vormden nog maar één facet van het probleem der veiligheid. Er zijn er nog andere : auto-ongevallen, trein- of vliegtuig-ongevallen, ongelukken door dienstboden opgelopen bij het gebruik van gas of van electriciteit, brandwonden opgelopen bij de kapper of de geneesheer, enz. . .

Voor dergelijke ongelukken bestaat er eigenlijk geen wet — buiten het schuld-beginsel van artikel 1382.

Wel staat er, iets verder, een artikel 1384, krachtens hetwelk men moet instaan, niet alleen voor eigen daad, doch ook voor «zaken die men onder zijn bewaking heeft». Een eeuw lang bleef die zin onopgemerkt, omdat het Burgerlijk Wetboek geen verdere verklaring gaf over aard, vereisten en omvang van die aansprakelijkheid voor zaken.

In het begin van deze eeuw (dus rond dezelfde tijd als de wet op de arbeidsongevallen) trok artikel 1384 ineens de aandacht. Juist omdat het niets zegde, begon men in te zien dat men het van alles kon doen zeggen. Zo ontstonden dan verschillende theorieën (fout in de bewaking, fout-vermoeden, gebrek in de zaak, risico, enz. . .), die alle, bewust of onbewust, hetzelfde doel nastreven : het «arme slachtoffer» ter hulp te komen, en te ontslaan van de last, om nog een fout te moeten bewijzen.

24. — Schade kan toegebracht worden door een *waan-zinnige*.

Naar de klassieke leer moest het slachtoffer dan afzien van alle vordering tegen de dader. Immers, hoe kan men een waanzinnige een fout aanwrijven ? Een fout is een afwijking van de norm. Maar zulke afwijking kan men slechts diegene verwijten, die het oordeel des onderscheids bezit : een veroordeling wegens fout veronderstelt toerekenbaarheid bij de dader. Die missen we hier.

De wet van 16 april 1935 (artikel 1386bis van het Burgerlijk Wetboek) heeft er het volgende op gevonden. Luidens die wet mag de rechter de waanzinnige toch veroordelen, tot gehele of tot gedeeltelijke schadeloosstelling. De rechter, aldus de tekst, doet uitspraak naar billijkheid, daarbij rekening houdend met de omstandigheden en met de stand van partijen (11).

Wat hebben billijkheid, omstandigheden en stand van partijen hier te maken ? Doodgewoon het volgende : het is voorgekomen, dat het slachtoffer een minder goeie persoon was dan de waanzinnige; dan bleek het maatschappelijk en economisch verkeerd, om de schade door de minder goeie te laten dragen; integendeel, waar er enigszins een mogelijkheid (ik zeg niet meer : een recht) een mogelijkheid bestaat tot tegemoetkoming (ik zeg niet meer : tot schadevergoeding), dan moet de gewetensvolle rechter daarnaar grijpen.

25. — Het komt vaak voor, dat een ongeval aan verschillende oorzaken te wijten is.

Twee automobilisten, A en B, benaderen met razende snelheid een kruispunt. Om voor A uit te wijken, vliegt B tegen een derde aan, C. De rechter oordeelt dat A net zoals B aan onvoorzichtigheid schuldig is. Kortom, de schade, die C oploopt, wijdt de rechter aan een samenloop van fouten, die van A en die van B tegelijk. Hoe zal die schade vergoed worden ?

Eén feit is stellig : de samenloop van fouten mag geen invloed uitoefenen op het bedrag van de schade. Voor C blijft het verlies immers hetzelfde, ongeacht de oorzaak. Belooft dit verlies 100.000 fr., nooit zal C meer mogen krijgen dan 100.000 fr.

Maar hoe zal hij aan die 100.000 fr. komen ? Dat is de vraag.

De meeste rechters redeneren als volgt. Ze beoordelen de mate, waarin elke fout geacht mag worden, tot het verwezenlijken van de schade te hebben bijgedragen. Een zekere willekeur is hier onvermijdelijk : hoe kan men de causaliteit in cijfers uitdrukken ? Maar de rechter moet beslissen. En zo kan hij b.v. oordelen, dat de fout van A tot de schade heeft bijgedragen voor 30 %, die van B voor 70 %. Doch bijgedragen hebben ze allebei tegelijk. Want cijfert U één van beide weg, er zou niets gebeurd zijn.

Dus respectievelijk 30 en 70 %. Wat zou men daaruit moeten afleiden ? Dat C van A 30 % betaald krijgt, en van B 70 % ? Dat zou inderdaad logisch zijn : iedereen moet instaan voor de gevolgen van zijn eigen fout, maar niet voor de gevolgen van de fout van een ander. Doch hier wijkt de rechtspraak alweer van de individualistische logica af, terwille van de collectieve veiligheid.

Het kan immers voorkomen, dat A vermogend is, en B onvermogen. Ofwel (het komt op hetzelfde neer), dat A door een machtige maatschappij verzekerd is, en B door een dubieuze. Of omgekeerd. Een veroordeling 30-70 zou C dan enkel tot 30 % van zijn schade helpen. De overige 70 % zouden nooit, of moeilijk, of na lang wachten en briefwisselen, betaald

worden. En omdat C (« arm slachtoffer ») « interessanter » wordt geacht dan B (onvoorzichtige dader), moet een dergelijke toestand vermeden worden.

Wat doen de rechters dan? Ze veroordelen A en B hoofdelijk, *in solidum*, ieder voor 100 %. Zo krijgt C de keus (geen cumulatie tot 200 %!), en met die keus, de beste kansen op volledige schadevergoeding. Hij vervolgt b.v. A tot beloop van zijn 100 %, en verdwijnt daarna onmiddellijk van het toneel. A behoudt natuurlijk zijn verhaal tegen B, tot beloop van 70 %; maar nu moet A en niet meer C, het risico dragen van het onvermogen van B. Dat is het doel van die constructie. Want A (onvoorzichtige dader) wordt als « minder interessant » geacht dan C (arm slachtoffer).

26. — Een ander voorbeeld.

Een apotheker vervaardigt een geneesmiddel. Bij vergissing mengt hij er vergift bij. Doch uit het onderzoek blijkt, dat de hoeveelheid niet voldoende was, om een normaal gestel in gevaar te brengen. Het ongeluk wil echter, dat de zieke geen normaal gestel had; dat hij bijzonder vatbaar was voor de invloed van het bepaalde vergift; kortom, dat hij misschien de enige uit de honderd was, die er toch aan moest sterven — en dan ook stierf.

Hoe reageerden de rechters?

Het Beroepshof te Gent meende, dat er hier geen grond was, om de apotheker wegens onvrijwillige doding te vervolgen (Strafwetboek, artikel 418), vermits de dood hoofdzakelijk (aldus het arrest) te wijten was, niet aan het vergift zelf, maar aan de uitzonderlijke reactie van de zieke.

Het Verbrekingshof oordeelde anders: in onderhavig geval had de fout van de apotheker toch, in feite, noodlottige gevolgen gehad; zonder die fout was er immers niets gebeurd ⁽¹²⁾.

Er blijft een derde mogelijkheid open. Maar daar schijnt, eigenaardig genoeg, geen rechter ooit aan te denken.

Waardoor is het slachtoffer gestorven? Door een samenloop van twee omstandigheden: de fout van de apotheker, en het zeer bijzonder, onvoorzienbaar gestel van het slachtoffer zelf. We moeten dus met die twee omstandigheden tegelijk rekening houden: de schade is te wijten aan fout plus toeval.

Alweer zou de rechter hier, min of meer willekeurig, moeten uitmaken voor hoeveel de fout en voor hoeveel het toeval tot de schade hebben bijgedragen. Veronderstel dat hij tot de conclusie komt: de fout telt voor één derde, het toeval voor twee derden? Het slachtoffer (of diens familie) zou dan maar één derde van de schade vergoed krijgen. De overige twee derden zou het zelf moeten dragen. Maar is dat niet billijk, van een individualistisch standpunt uit? Moet niet iedereen in zijn leven met toeval rekenen, en daar de last van dragen?

Iedereen wel, maar het « arme slachtoffer » niet. Vandaar, dat de rechters het element toeval, in een samenloop van oorzaken, gewoon uitschakelen. Als er, onder die oorzaken, een fout te vinden is, dan verdwijnt de rest. Anders krijgt het slachtoffer geen volledige schadevergoeding.

27. — Ik geef toe, dat een volledige schadevergoeding wenselijk is. Maar ik vraag me af, of de regels der aansprakelijkheid daartoe nog volstaan.

Waar komt het Cassatie-arrest op neer? Onze apotheker moet nu instaan, niet alleen voor zijn fout, doch ook voor de toevallige gesteldheid van zijn klant. « Instaan voor toeval »: hoe heet dat, zoniet, alweer,

« verzekering »? De rechtspraak maakt van onze apotheker een verzekeraar van zijn klanten.

Nu rijst de vraag: is dergelijke plicht tot verzekering wel billijk? Zou de last van die verzekering niet veeleer moeten drukken op de klant zelf? Wie een gebrekkig gestel heeft, kan daar op verschillende manieren door geteisterd worden: hij zal gemakkelijker dan een ander een verkoudheid oplopen, ziek worden, schrikken, van zijn zenuwen lijden, langzamer genezen, minder werken, enz... In dergelijke gevallen is er geen derde aan te spreken. De zieke moet dan maar voor zichzelf zorgen. Waarom zou het nu ineens anders worden, wanneer de aanleiding tot de loerende ziekte in een fout van een derde zou liggen? Waarom zou de zieke dan van zijn last bevrijd worden, ten koste van die derde? Mij lijkt het veel billijker, dat de zieke zelf, wat er ook gebeuren mag, de last draagt van zijn verzekering tegen toeval. Want als het waar is, dat iedereen in zijn leven met toeval moet rekenen, dan stemt daarmee de regel overeen: dat iedereen de verzekering tegen toeval voor eigen rekening moet nemen.

Trouwens, stel U voor wat het een apotheker aan premies zou kosten, moest hij in de verzekering van al zijn klanten voorzien! Niemand zou een dergelijk beroep nog aandurven. Terwijl diezelfde last oneindig lichter wordt, wanneer hij over al die klanten verspreid wordt.

Maar wie de last van de verzekering ook draagt, een kwestie van verzekering is het.

Professor Savatier, uit Poitiers, laat het daar niet eens bij. Hij voorziet reeds een verplichte verzekering, die later zal overgaan in een Staatsverzekering; dus omzetting van de last der verzekering in een algemene « belasting » ⁽¹³⁾. Zodoende zouden alle burgers bij dezelfde verzekeraar belanden: de Staat.

Dit zou inderdaad de billijkste oplossing zijn. Het risico van het moderne leven dient door iedereen gedragen; en een algemene belasting is wellicht de zuiverste vorm voor die gemeenschappelijke last. Ieder slachtoffer zou direct door de Staat schadeloos gesteld worden; daarna zou de Staat verhaal mogen uitoefenen tegen diegenen, wier schuld zou bijgedragen hebben tot het verwezenlijken van de schade; elke schuld zou slechts meetellen, in de mate waarin ze tot de schade heeft bijgedragen; is er ook toeval in het spel, dan heeft de Staat geen verhaal, voor het aandeel van dit toeval onder de oorzaken van de schade; met andere woorden, toeval zou de Staat voor zijn rekening moeten nemen — alsook het risico van onvermogen bij foutieve daders.

Alle risico voor de Staat, mits algemene belasting: ziedaar wellicht een formule voor de toekomst.

Besluit

28. — Laten we nu samenvatten.

Wordt het burgerlijk recht nog uitsluitend door het individu beheerst?

Neen. Andere, overheersende belangen, komen zijn eenheid en zijn gelijkheid verstoren:

de veiligheid van het verkeer;
stedenschoon;

het in stand houden van onroerende eigendommen;
handel en nijverheid, in handen van machtige ondernemingen;

de eisen van de vlotte bediening van het publiek;

de vastheid van de betrekking;

de vastheid van de huur;

de maatschappelijke veiligheid der loontrekkenden;
die van de schuldenaars;

de bescherming van slachtoffers van ongevallen.

Onder die overheersende belangen raken er enkele de hele samenleving: verkeer, stedenschoon, diensten van grote ondernemingen. Dat zijn dan openbare belangen. Daarvoor zorgt hoofdzakelijk het steeds rijker wordend administratief recht (14).

Doch er blijven vele overheersende belangen over, die niet de hele samenleving treffen, maar slechts enkele categorieën onder de burgers: het in stand houden van onroerende goederen, de onteigening van individuele door collectieve eigendom, de vastheid van het loon en van de huur, de veiligheid der loontrekkenden en der schuldenaars, de bescherming van slachtoffers van ongevallen. Dit zijn allemaal overheersende belangen van privaatrechtelijk karakter.

Misschien spant één daaronder de kroon: veiligheid. Tegen een onveilig leven reageert een veiliger recht. Zo wordt het evenwicht dan toch bewaard.

Prof. RENE DEKKERS.

a) Zie de mooie rede van mijn collega A. LE PAIGE, *Avenir de la propriété*, voor de Conferentie der Jonge Balie te Antwerpen, *Journal des Tribunaux*, 1946, 545.

(1) R. DERINE, *Grenzen van het Eigendomsrecht in de Negentiende Eeuw*, Antwerpen 1955.

(2) Verbreking 3 Maart 1949, *Pasicrisie* 1949, 1, 176.

(3) Verbreking 23 april 1953, *Pasicrisie* 1953, 1, 647.

(4) Verbreking 12 juni 1953, *Pasicrisie* 1953, 1, 797.

(5) 4,5% in burgerlijke, 5,5% in handelszaken: Koninklijk Besluit nr 147, van 18 maart 1935.

(6) Aldus art. 1907ter, in het Burgerlijk Wetboek ingelast bij Koninklijk Besluit nr 148, van 18 maart 1935.

(7) Verbreking 1 maart 1945, *Pasicrisie* 1945, 1, 128.

(8) Verslag HUMBLET voor de Kamer, *Pasinomie* 1951, bl. 713, kolom 1.

(9) Terloops zij opgemerkt, dat de bepalingen van de wet de eestemmgheid der Kamerleden wegdroegen.

(10) Besluit-Wet van 9 juni 1945. Wet van 1 juni 1949.

(11) Vgl. art. 1244, lid 2, B.W.

(12) Verbreking 4 juli 1955 *Journal des Tribunaux* 1955, 621.

(13) R. SAVATIER, *Du droit civil au droit public, à travers les personnes, les biens et la responsabilité civile*, Paris, 2e éd., (1950), p. 169.

(14) G. A. VAN POELJE, *Het administratief en het burgerlijk recht. Een spel van groei en desintegratie*, Alphen a. d. Rijn, 1955, 43 bl.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 6 oktober 1955.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Neven.

Advocaat-Generaal: M. Mahaux.

Advocaten: Mrs Van Rijn en De Bruyn.

Handelshuur. — Strekking van de overgangsbepaling van art. 35, lid 3, Wet van 30 april 1951.

Door art. 35, lid 3, van de wet van 30 april 1951 heeft de wetgever herziening willen toestaan van de vóór de wet aangegane huurovereenkomsten, ongeacht de bij art. 6 bepaalde vorm- en grondvereisten; er is evenveel reden om de toepasselijkheid van art. 35, lid 3 aan te nemen om het even of de uitvoering van de vóór de wet aangegane huurovereenkomst al dan niet een aanvang heeft genomen.

Art. 35, lid 3 bepaalt voorzeker, dat herziening enkel kan plaats hebben bij het verstrijken van de lopende driejarige termijn; deze modaliteit, al is zij gebiedend in deze zin, dat de partijen er niet bij voorbaat van konden afzien, behoort evenwel tot die modaliteiten, waarvan zij bij een later akkoord konden afzien.

N.V. Brasserie des Carmes t/ Geenen.

Gelet op het bestreden vonnis, op 26 oktober 1954 in hoger beroep gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Luik;

Over het eerste middel: schending van de artikelen 6, 33, 34 en 35 van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten,

doordat het bestreden vonnis, na vastgesteld te hebben dat partijen bij overeenkomst van 2 februari 1948 de huur, welke aanlegster vanaf het ingebruiknemen van het gehuurd onroerend goed zou te betalen hebben, bepaald hadden op 150.000 frank, en dat dit ingebruiknemen in feite tot op 15 april 1953 uitgesteld werd, verklaart dat «ten aanzien van de huurprijs, de huurovereenkomst ingaat ten dage van het toepasselijk stellen van de wet van 30 april 1951,

de huurprijs tussen partijen bepaald zijnde en die partijen de verplichting hebbende hem in acht te nemen, en dat in die omstandigheden de overgangsbepalingen van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten dienen te worden toegepast,

dan wanneer de overgangsbepalingen van de wet op de handelshuurovereenkomsten welke uitdrukkelijk beogen de huurovereenkomsten die lopen ten dage van de inwerkingtreding der wet, dit wil zeggen, volgens de normale betekenis dier uitdrukking, de huurovereenkomsten totstandgekomen tussen partijen, welke uitvoering op het beschouwd tijdstip aan de gang is, niet toepasselijk zijn op de huurovereenkomsten met tijdsbepaling aangegaan vóór de inwerkingtreding der wet, en waarvan de uitvoering pas na dat tijdstip een aanvang nam, vermits zodanige huurovereenkomsten niet kunnen gelijkgesteld worden met lopende huurovereenkomsten,

waaruit volgt dat de overgangsbepalingen, welke herziening toestaan van de huurprijs van een onroerend goed waarvan de huurovereenkomst loopt ten dage van de inwerkingtreding der wet, in gunstigere omstandigheden dan die voorgeschreven bij de definitieve bepalingen van die zelfde wet, ter zake niet mochten toegepast worden en dat derhalve, zoals aanlegster bij haar conclusiën deed gelden, verweerder ertoe gehouden was het bewijs te leveren van het bestaan van nieuwe omstandigheden welke de huurwaarde van het verhuurd onroerend goed met ten minste 15 % zouden gewijzigd hebben:

Overwegende dat volgens artikel 6 van de afdeling van het burgerlijk wetboek die de regelen betreffende de handelshuurovereenkomsten in het bijzonder bevat (wet van 30 april 1951), de partijen gedurende de laatste drie maanden van de lopende driejarige termijn herziening van de huur kunnen aanvragen, onder voorwaarde dat zij laten blijken dat, ingevolge nieuwe omstandigheden, de normale huurwaarde van het gehuurde goed ten minste 15 % hoger of lager is dan de in de huurovereenkomst bepaalde of ter gelegenheid van de laatste herziening vastgestelde huurprijs;

Overwegende dat krachtens de overgangsbepalingen van artikel 35, lid 3, van voormelde wet, herziening van het huurgeld van een onroerend goed of gedeelte

van onroerend goed, waarvan de huurovereenkomst loopt bij de inwerkingtreding van die wet, een eerste maal kan gevorderd worden bij het verstrijken van de lopende driejarige termijn, zonder dat partijen de vordering moeten instellen binnen de in artikel 6 voorgeschreven termijn, noch het bestaan van nieuwe omstandigheden, die de normale huurwaarde van het gehuurde goed hebben gewijzigd, moeten bewijzen;

Overwegende dat volgens de bestreden beslissing, aanlegster op 2 februari 1948 het tot handel dienend onroerend goed van verweerder in huur genomen had tegen een jaarlijkse huurprijs van 150.000 frank, maar dat haar ingenottreding tot op 15 april 1953 uitgesteld was geworden; dat de rechter over de grond de eis tot herziening van de verhuurder aangenomen heeft op grond van artikel 35, lid 3, oordelende dat de huurovereenkomst liep toen de wet in werking trad — dat aanlegster betoogt dat de huurovereenkomst niet liep omdat de uitvoering ervan nog niet begonnen was bij die inwerkingtreding en dat de herziening dienvolgens niet kon gesteund worden dan op artikel 6;

Overwegende dat de wetgever door artikel 35, lid 3, herziening heeft willen toestaan van de huurovereenkomsten aangegaan vóór de wet, ongeacht de vormen grondvereisten ingevoerd bij artikel 6; dat er evenveel reden is om de toepassing aan te nemen van artikel 35, lid 3, om het even of de uitvoering van de vóór de wet aangegane huurovereenkomst al dan niet een aanvang genomen heeft;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, schending van artikel 35, lid 3, van de wet van 30 april 1951 op de handelshuurovereenkomsten,

doordat het bestreden vonnis, na beslist te hebben dat de huurovereenkomst met tijdsbepaling aangegaan op 2 februari 1948, welke op 15 april 1953 een aanvang genomen heeft, onderworpen was aan de overgangsbepalingen op de handelshuurovereenkomsten, en onder meer aan artikel 35; lid 3, van die wet, verklaart «dat, gelet op het akkoord tussen partijen in dit opzicht, de hierna aangenomen huurprijs voor partijen bindend zal zijn vanaf 15 april 1953»;

dan wanneer uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat de datum 15 april 1953 in geen geval de datum was waarop de driejarige termijn verstreek die liep toen de wet in werking getreden is, en dat de wet op de handelshuurovereenkomsten noch uitdrukkelijk, noch impliciet veroorlooft af te wijken van artikel 35, lid 3, waarbij aan de partijen slechts toegestaan wordt herziening van de huurprijs van een onroerend goed, waarvan de huurovereenkomst loopt, te vorderen bij het verstrijken van de lopende driejarige termijn;

waaruit volgt dat, in de veronderstelling zelfs dat men zou moeten aannemen dat de litigieuze huurovereenkomst liep toen de wet in werking getreden is, er dan nog blijft dat de huurprijs, zoals hij door de rechter vastgesteld werd, niet kon ingaan op 15 april 1953, en dat het vonnis, door desondanks in die zin te beslissen, voormeld artikel 35 geschonden heeft;

Overwegende dat de bestreden beslissing vaststelt dat partijen akkoord gaan om de nieuwe huurprijs toe te passen met ingang op 15 april 1953, de dag waarop aanlegster het gehuurde werkelijk betrokken heeft, terwijl zij het enkel niet eens zijn over het bedrag van de verhoging;

Overwegende, voorzeker, dat artikel 35, lid 3, bepaalt dat herziening enkel plaats kan hebben bij het verstrijken van de lopende driejarige termijn; dat evenwel deze modaliteit, al is zij gebiedend in deze zin

dat de partijen er bij voorbaat niet van konden afzien, tot die modaliteiten behoort waarvan zij bij een later akkoord konden afzien;

Dat het middel insgelijks naar recht faalt;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 3 oktober 1955.

Eerste Voorzitter : M. Vandermercsh.

Raadsheer-Verslaggever : M. Rutsaert.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Onrechtmatige daad. — Verkeersongeval. — Schade aan de Staat veroorzaakt door iemand, die handelt als orgaan van de Staat. — Recht van de Staat op schadevergoeding.

Wanneer schade is veroorzaakt aan de Staat door iemand, die handelde als orgaan van de Staat, heeft deze omstandigheid niet tot gevolg de vordering tot schadevergoeding van de Staat niet-ontvankelijk te maken; ieder door een geoorloofde handeling benadeelde persoon is immers ertoe gerechtigd schadevergoeding te eisen van hem, door wiens schuld de schade is ontstaan.

Belgische Staat (Minister van Landsverdediging) b.p.
t/ Dom.

Gelet op het bestreden arrest van 15 maart 1955 gewezen door het Militair Gerechtshof;

Over het eerste middel : schending van artikelen 1382, 1383, 1384 van het burgerlijk wetboek; 1, 3, 4 van de wet dd. 17 april 1878; 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest eiser «onontvankelijk en ongegrond verklaart om zich burgerlijke partij aan te stellen en om de herstelling van de schade die hij leed te bekomen, om reden dat verweerder, die door zijn onvoorzichtigheid het ongeval en de schade veroorzaakt heeft, een orgaan van de Staat was an dat de disciplinaire fout, die hij beging met het stuur te nemen, «niet van aard is hem die hoedanigheid te ontnemen»;

dan wanneer het feit dat verweerder het orgaan van de Staat zou geweest zijn en dat hij die hoedanigheid niet zou verloren hebben met een disciplinaire fout te begaan, zijn aansprakelijkheid «ex delicto» tegenover elke persoon die door zijn fout benadeeld werd, overeenkomstig artikel 1382 van het burgerlijk wetboek, niet wegneemt, met het gevolg dat de Belgische Staat ontvankelijk en gegrond was om de herstelling te vorderen van de door de fout van verweerder veroorzaakte schade;

Overwegende dat de bestreden beslissing de vordering van de Belgische Staat tot toekenning van schadevergoeding wegens de door verweerder veroorzaakte schade, niet ontvankelijk verklaarde, om reden dat laatstgenoemde, bij het besturen van de auto ten tijde van het besproken verkeersongeval als orgaan van de Staat handelde;

Overwegende dat, in de veronderstelling dat verweerder als orgaan van de Staat zou gehandeld hebben bij het veroorzaken van het kwestieuze verkeersongeval, deze omstandigheid dan nog niet voor gevolg

had de vordering tot schadevergoeding van aanlegger niet-ontvankelijk te maken; dat immers elk door een ongeoorloofde handeling benadeelde persoon ertoe gerechtigd is schadevergoeding te eisen van degene door wiens schuld de schade is ontstaan;

Dat het middel bijgevolg gegrond is;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden arrest in zover het het bestreden vonnis te niet doet en de eis van de burgerlijke partij onontvankelijk en ongegrond verklaart; Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Militair Gerechtshof, anders samengesteld.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 11 juni 1955.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. De Vreese en Van Hove.

Advocaat-Generaal : M. Matthijs.

Advocaten : Mrs. Hubené, Maertens, Geirlandt en Devos.

Kortgeding. — Vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging van een vonnis. — Aan een van partijen een gerechtelijke raadsman toegevoegd. — Bijstand van de gerechtelijke raadsman niet vereist. — Bevoegdheid van de voorzitter in kortgeding.

Wanneer de rechtsvordering vóór de rechter in kortgeding het uitlokken van voorlopige maatregelen wegens onverwijlde spoed op het oog heeft, moet worden aangenomen dat personen, die in principe moeten worden bijgestaan door hun gerechtelijke raadsman ingevolge artikel 513 B.W. zonder bijstand van hun gerechtelijke raadsman kunnen dagvaarden en als verweerder optreden in kortgeding.

Vorderingen tot schorsing van de tenuitvoerlegging van vonnissen, wanneer zij betwisting uitmaken, rakende de regelmatigheid van de uitvoering van vonnissen, vallen onder de bevoegdheid van de voorzitter van de Rechtbank, rechtsprekend in kortgeding, daar die tenuitvoerlegging van aard is een onherstelbaar nadeel te berokkenen (artikel 806 Rv.) en niet onder de bevoegdheid van de vrederechter (artikel 3 wet op de bevoegdheid).

De Thibault de Boesinghe en cs. t/ Pieters.

Advies O.M.

De heer Idès de Thibault de Boesinghe, aan wie, bij vonnis van de Rechtbank te Brugge, dd. 18 oktober 1948, een gerechtelijk raadsman werd toegevoegd, heeft, samen met die raadsman en de betrokken deurwaarder, binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm, een ontvankelijk beroep ingesteld tegen twee beschikkingen op tegenspraak tussen partijen gewezen door de heer voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge, zetelend in kortgeding, en opvolgenlijk uitgesproken, de eerste op 2 augustus 1954, de tweede op 13 september 1954.

1) Bij de eerste beschikking, werd, op vordering ingesteld door geïntimeerde, vrouw Pieters Elsa, echtgenote van Adrianus Dekkers, pachter van een aan de

eerste appellant toebehorende hofstede, gelegen te Lapscheure, de voorlopige schorsing gelast van de door eerste appellant aangevangen tenuitvoerlegging van een vonnis van de vrederechter van het 3e kanton Brugge dd. 20 november 1953, bij verstek gewezen tussen de eerste appellant en de echtgenoot van geïntimeerde, voornoemde Adrianus Dekkers, en uitvoerbaar verklaard bij voorraad, spijs elk verhaal.

2) Bij de tweede aangevochten beschikking, werd, andermaal op vordering ingesteld door zelfde geïntimeerde vrouw Pieters, Elsa, de voorlopige schorsing bevolen van de door eerste appellant begonnen tenuitvoerlegging van een tweede vonnis van de vrederechter van het 3e kanton Brugge dd. 30 juli 1954, andermaal bij verstek gewezen tussen eerste appellant en zelfde Adrianus Dekkers, en uitvoerbaar verklaard bij voorraad, spijs elk verhaal.

I. Wat de ontvankelijkheid betreft van de oorspronkelijke rechtsvorderingen :

A) Een eerste middel van niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke rechtsvorderingen, dat door appellanten — oorspronkelijke verweerders — zo vóór de eerste rechters als thans vóór het Hof wordt ingeroepen is het door geïntimeerde in beide gedingen vóór de rechter in kortgeding gepleegde verzuim de gerechtelijke raadsman van eerste appellant telkens niet te hebben gedagvaard tot het verlenen van machtiging en bijstand ten einde in rechte op te treden en te pleiten a.g. in casu zijn verweer tegen beide opvolgentlijk ingestelde vorderingen te doen gelden.

De eerste rechter heeft dit middel afgewezen op grond van de beschouwing dat een vordering in kortgeding niet het kenmerk vertoont van een eigenlijke rechtsvordering en de onontbeerlijk geachte bekwaamheidsvereisten voor het instellen van of het verweer tegen een gewone rechtsvordering dan ook niet gelden ten opzichte van een kortgeding, waarvan het kenmerk van onverwijlde spoed, mede het feit dat de beschikking in kortgeding geen nadeel kan berokkenen ten principale, de uitzondering rechtvaardigen dat de onder gerechtelijk raadsman geplaatst verkwister door deze raadsman niet hoeft te worden bijgestaan wanneer hij in kortgeding gedagvaard wordt.

Zo, terloops, kan worden opgemerkt dat de Nederlandse tekst van artikel 513 B.W. de woorden « il peut être défendu aux prodigues de plaider... », als volgt vertaalt : « aan verkwisters kan verboden worden processen te voeren... » — wat reeds tot betwisting aanleiding kan geven, waar de verkwister enkel optreedt als verweerder — spruit nochtans duidelijk uit de oorspronkelijke tekst en een eensluidende rechtsleer dat de onbekwaamheid van de verkwister om, zonder de bijstand van zijn gerechtelijk raadsman, in rechte op te treden en de uit de ontstentenis van deze bijstand volgende betrekkelijke nietigheid van algemene aard is. Behalve enkele beperkte uitzonderingen (strikt persoonlijke rechtsvorderingen, verweer vóór de strafrechten, vordering tot benoeming van raadsman « ad hoc », vordering tot handlichting van de plaatsing onder gerechtelijke raadsman), kan principieel geen onderscheid worden gemaakt naar de aard van de rechtsvordering of naar de hoedanigheid waarin de verkwister in het geding optreedt (Zie : De Page, II, n° 422; R.P.D.B., Tw. Conseil judiciaire, n° 147), waaruit volgt dat, in principe, de door een derde tegen de verkwister ingestelde rechtsvordering niet ontvankelijk is zolang zijn gerechtelijk raadsman niet in zake opgeroepen werd (Zie o.m. Brussel, 15 december 1911, B.J. 1912, 530).

Daarentegen valt het niet te betwisten dat de verkwalter, zonder de bijstand van zijn gerechtelijk raadsman, alle bewarende maatregelen kan treffen of bewarende rechtshandelingen kan verrichten (De Page, B. II, n° 418, 2°; R.P.D.B., Tw. Conseil judiciaire, n° 197), zoals b.v. beroep instellen ten einde de verjaring te stuiten of ten einde het verval van beroep wegens het verstrijken van de termijn van beroep te vermijden (R.P.D.B., Eodem verbo n° 151 en 197).

Ten opzichte van het instellen van een rechtsvordering vóór de rechter in kortgeding — althans waar deze vordering eigenlijk niet tot doel heeft het geschil te doen beslechten, doch eerder als een maatregel van bestuur of beheer in verband met een geschil dient te worden beschouwd en enkel op grond van artikel 806 W.B. Rv., het uitlokken bij onverwijlde spoed van voorlopige maatregelen op het oog heeft (Zie: Van Lennep: Het Kortgeding, blz. 344, n° 1) — blijkt deze uitzonderlijke rechtsbekwaamheid van de onbekwame over het algemeen, en van de onder gerechtelijk raadsman geplaatste verkwalter in het bijzonder, volkomen te kunnen gerechtvaardigd worden: zij is niet alleen een logisch aanneembare gevolgtrekking uit het gemis aan eigenlijke rechtsvordering in betwiste zaken dat het kortgeding doorgaans kenmerkt, maar tevens de rechtmatige oplossing in verband met de beveiliging der hoogdringendheid die eveneens het hoofdzakelijk kenmerk is van het kortgeding, wijl deze rechtspleging trouwens de betwisting nopens de rechten van partijen ten principale niet aanraakt en gaaf laat. Ten overstaan van enkele gerechtelijke beslissingen die aan de verkwalter de rechtsbekwaamheid hebben ontkend tot het instellen van een rechtsvordering in kortgeding (Zie b.v. Brussel 22 juli 1897; P.P. 1899, 149 in P.B., Référé, n° 390; Brussel, 16 november 1909; P.P. 1910, n° 856, blz. 648), heeft een vrij eensluidende rechtsleer, op grond van beschouwingen die m.i. volkomen kunnen worden bijgetreden, doen uitschijnen dat o.m. de personen die principieel moeten bijstaan worden ingevolge artikel 513 B.W., zonder bijstand van hun gerechtelijke raadsman in kortgeding mogen dagvaarden en er zich verweren (Zie: Carré en Chauveau, art. 806, Q. 2754, 4°; Moreau: « Des référés », n° 34 en 390; Mérygnac: « Traité des référés », B. II, n° 182; Garsonnet, B. VII, § 1465, blz. 280; Bioche, V° Référé, n° 224; Garsonnet et Cezar-Bru, B. VIII, n° 202bis; Schicks en Van Isterbeek, B. II, blz. 389; Kluyskens: Personen- en Familierecht, 2e dr., blz. 746, n° 834, 1°, littera b; Van Lennep: Het Kortgeding, blz. 346, n° 5, en blz. 358 tot 361, n° 1).

Het Franse Hof van Cassatie is deze zienswijze bijgetreden bij een arrest d.d. 22 januari 1901 (D.P. 1901-1-94), waarbij beslist werd dat de verkwalter, zonder de bijstand van zijn gerechtelijke raadsman, een derde in kortgeding mag doen dagvaarden ten einde, bij onverwijlde spoed, de toestand te doen vaststellen waarin aan de verkwalter toebehorende onroerende goederen verkeren, te doen nagaan of zij wegens onderhoudsverzuim van deze derde beschadigd werden, en de hierdoor door deze goederen ondergane mindervalue te doen bepalen, onder voorbehoud nochtans van alle rechten van partijen ten principale.

De Belgische rechtspraak neemt eveneens over het algemeen aan dat personen, die enkel van een betrekkelijke onbekwaamheid zijn aangedaan, de machtiging of bijstand van de bevoegde personen of overheden niet hoeven te bekomen vooraleer in kortgeding in rechte te mogen optreden (Zie de rechtspraak vermeld in P.B., Tw. Référé, n° 979, en meer bepaald Kortg. Brussel, 20 juli 1915; Pas. 1917, III, 320 en

Rev. Prat. Nôt. 1919, blz. 448); de wetgever zelf heeft trouwens deze gegronde zienswijze opgenomen in het artikel 56, alinea 2 van de wet dd. 10 maart 1925 op de openbare onderstand, waarbij bepaald wordt dat de Commissie van Openbare Onderstand geen machtiging behoeft om zich in rechten te verweren of om in kortgeding op te treden.

Waar, in het onderhavige geval, het doel van de rechtsvordering in kortgeding door een derde tegen de onder gerechtelijk raadsman geplaatste verkwalter — eerste appellant — ingesteld, enkel betreft de voorlopige schorsing, bij onverwijlde spoed, van de aangevangen tenuitvoerlegging van twee vonnissen, zonder in het minst de grond van de zaak zelf ook aan te raken, wil het ons dan ook voorkomen dat het eerste opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid spruitende uit de ontstentenis van mededagvaarding of oproeping ter zake van de gerechtelijke raadsman van eerste appellant gerust kon worden afgewezen, zonder dat de ten behoeve van eerste appellant bestaande wettelijke beschermingsmaatregelen in enigerlei mate in zake ontzenuwd zouden worden.

B) Een tweede middel van niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke rechtsvorderingen dat door appellanten — oorspronkelijke verweerders — zo vóór de eerste rechter als thans vóór het Hof wordt ingeroepen is: de afwezigheid bij geïntimeerde — oorspronkelijke aanlegster — van elke hoedanigheid om de schorsing van verdere tenuitvoerlegging te vorderen van de twee door de vrederechter uitsluitend tegen haar echtgenoot bij verstek gewezen vonnissen, waartegen zij, naar hetgeen appellanten voorhouden, met evenmin hoedanigheid en trouwens buiten de wettelijke termijnen beroep zou hebben ingesteld.

Aan bepaalde feitelijke vaststellingen en juridische beschouwingen, waarvan verscheidene door de eerste rechter werden aangestipt, dient hier vooreerst te worden herinnerd:

a) De medeveroorschijsing van geïntimeerde Pieters, Elsa, bij de pachtakte, verleden vóór notaris Lootens, te Zedelgem, op 18 maart 1944, en gesloten tussen eerste appellant en de echtgenoot van geïntimeerde, Dekkers, Adrianus, voor de duur van 27 jaar;

b) De bestendige voortzetting door geïntimeerde en met medeweten van eerste appellant van de landbouw-exploitering op de gepachte hoeve, sedert de dag waarop, in januari 1949, haar voornoemde echtgenoot Adrianus Dekkers, naar het overzeese buitenland is uitgeweken zonder zich sedertdien om het lot van geïntimeerde en zijn kinderen te bekommeren, wijl het anderzijds ook vaststaat dat eerste appellant het bedrag der in 1949, 1950, 1951 en 1952 vervallen pachtgelden uit de handen van geïntimeerde zelf heeft aanvaard, de laatste maal zonder enig voorbehoud;

c) De door eerste appellant aan geïntimeerde zelf op 7 april 1953 schriftelijk aangevraagde pachtverhoging waaruit kan worden voorgehouden dat eerste appellant, zelf geïntimeerde impliciet als de opvolgster van haar steeds afwezige echtgenoot heeft willen aanvaarden in verband met de voortzetting van de pacht-overeenkomst en de tenuitvoerlegging en naleving van de bedongen voorwaarden en daaruit voortvloeiende wettelijke of contractuele verplichtingen.

d) De door geïntimeerde voorgehouden en niet als blijkbaar ongegrond te beschouwen stelling dat de echtgenoot geacht wordt zijn echtgenote te vertegenwoordigen zelfs waar zij niet in het geding betrokken werd, zodat de ten voordele of ten nadele van de echtgenoot gewezen rechterlijke beslissingen, met het gezag van het gewijsde ten opzichte van de echtgenote

bekleed zijn, zodanig dat een door haar aangetekende derden-verzet niet ontvankelijk was.

e) De door geïntimeerde voorgehouden en evenmin als blijkbaar ongegrond te beschouwen stelling dat, wegens de onregelmatigheid van betekening van de door de vrederechter bij verstek gewezen vonnissen, de wettelijke termijnen van beroep nog geen aanvang zouden genomen hebben, zodat de vonnissen niet eens in kracht van gewijsde zouden gegaan zijn.

Zonder de ontvankelijkheid van het door de geïntimeerde tegen de twee betwiste vonnissen van de vrederechter ingestelde beroep, meer bepaald wat haar hoedanigheid dienaangaande betreft, in de onderhavige gedingen te moeten onderzoeken, daar deze aan gelegenheid buiten de bevoegdheid valt van de rechter in kortgeding, menen wij dat de hierboven bedoelde vaststellingen en beschouwingen volstaan om reeds te wijzen op de dienende en ernstige aard der door geïntimeerde uitgebrachte beweringen, en derhalve zowel op haar actueel en rechtmatig belang als op haar hoedanigheid om in kortgeding de schorsing van de tenuitvoerlegging der door de vrederechter gewezen vonnissen te vorderen.

Het wil ons dan ook voorkomen dat het tweede middel van niet-ontvankelijkheid der oorspronkelijke rechtsvorderingen bezwaarlijk zou kunnen worden aanvaard.

II. Wat de bevoegdheid «ratione materiae» van de rechter in kortgeding betreft.

Waar appellanten voorhouden dat in de inleidende dagvaardingen vóór de rechter in kortgeding de schorsing van de tenuitvoerlegging van de vonnissen van de vrederechter bedoeld werd, doch enkel en alleen op grond van de overweging dat geïntimeerde tegen deze vonnissen beroep had ingesteld, maar geenszins op grond ener betwisting omtrent de regelmatigheid van de betekening dezer vonnissen, omdat deze betekening ten onrechte zou geschied zijn aan onbekende woonst, volstaat de lezing der verzoekschriften door geïntimeerde gericht aan de Voorzitter der Rechtbank om op korte termijn voor hem te mogen dagvaarden om de overtuiging op te doen dat de hoofdzakelijke reden waarom in kortgeding de bedoelde schorsing gevorderd werd nu juist de vraag betrof of de betekening van de vonnissen van de vrederechter al dan niet regelmatig was en dienvolgens of deze vonnissen al dan niet in kracht van gewijsde zijn gegaan door verloop van de termijnen van beroep.

Bij de betekening van de inleidende dagvaardings-exploten in kortgeding aan eerste en derde appellanten werd hun tevens afschrift van deze verzoekschriften betekend, zodat m.i. — en in strijd met de beweringen van appellanten — deze verzoekschriften samen met de inleidende dagvaardings-exploten een geheel uitmaken, die het gerechtelijk contract en zijn voorwerp op ondubbelzinnige wijze hebben bepaald.

Hieruit volgt dan ook dat, naar ons oordeel, vóór de rechter in kortgeding te Brugge, geenszins een aan gelegenheid aanhangig werd gemaakt met betrekking tot uitzetting of uitdrijving in pachtzaken of uit zonder recht noch titel bezette plaatsen, waarvoor de vrederechter uitsluitend bevoegd is (art. 2, K.B. dd. 13-1-35; art. 3, 1° wet dd. 25 maart 1876), doch wel degelijk een zuiver uitvoeringsgeschied, vallende, in geval van hoogdringendheid onder de algemene bevoegdheid van de voorzitter der Rechtbank van Eerste Aanleg, zetelend in kortgeding (art. 11, wet dd. 25 maart 1876 en art. 806, W.B.Rv.), vermits in zake de regelmatigheid van de betekening der tenuitvoergelegde vonnissen

het voorwerp waren van een ernstige betwisting, en de onverwijlde spoed mede het werkelijk nakend gevaar voor onherstelbaar nadeel bezwaarlijk in twijfel zouden kunnen getrokken worden.

Wij zijn dienvolgens de mening toegedaan dat de eerste rechter «ratione materiae» bevoegd was om van beide rechtsvorderingen kennis te nemen.

III. Ten gronde :

De opeenvolgende gedragingen van eerste appellant ten opzichte van geïntimeerde, het door hem beoogde doel, en de wijze waarop hij het aan boord heeft gelegd om, dank zij de procedure van betekeningen aan de zo beweerde onbekende woonst van de man, deze vrouw door middel van zwaarwichtige en broodroovende executiemaatregelen te verrassen, dan wanneer hij geïntimeerde gedurende verscheidene jaren als pachteres in de plaats van de echtgenoot erkend heeft, doen de ernst van de betwisting omtrent de regelmatigheid van deze uitvoeringsprocedure maar al te duidelijk uitschijnen.

Zoals de eerste rechter het oordeelkundig heeft overwogen behoorde het niet, vooral in verband met de bijzondere zakenverhoudingen tussen eerste appellant en geïntimeerde, haar echtgenoot ter onbekende woonplaats te doen dagvaarden en de ten zijne laste uitgelokte verstekvonnissen op dezelfde wijze te doen betekenen, dan wanneer het niet vaststond dat deze echtgenoot van zijn voornemen had doen blijken zijn woonplaats definitief naar het buitenland over te brengen, wijl hij vrouw en kinderen in de door hem verlaten woning had achtergelaten (1).

(1) Naar ons op vertrouwelijke wijze verstrekte inlichtingen zou de echtgenoot van geïntimeerde onlangs naar België teruggekeerd zijn (verklaring ons gedaan door Mr. Hubené, raadsman van appellanten).

Het ligt dan ook m.i. voor de hand dat de tenuitvoerlegging van de door beroep aangevochten verstekvonnissen gewezen door de vrederechter moet geschorst worden tot wanneer de rechtbank te Brugge uitspraak zal hebben gedaan over het beroep dat door geïntimeerde tegen bedoelde vonnissen werd ingesteld.

Wij besluiten dienvolgens tot de afwijzing van het beroep in beide zaken als zijnde niet gegrond.

Arrest

Gezien de stukken, o.m. de bevelschriften in kortgeding tussen partijen op tegenspraak verleend door de heer Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge op 2 augustus 1954 en op 13 september;

Overwegende dat de zaken ingeschreven onder nummers 6355 en 6421 van de algemene rol verknocht zijn en dienen samengevoegd te worden;

Overwegende dat bij drie opeenvolgende vonnissen bij verstek dd. 20 november 1953, 26 februari 1954 en 30 juli 1954 — vonnissen verleend, de eerste twee op verzoek van Ides en Thibault de Boesinghe, het laatste op verzoek van Ides de Thibault de Boesinghe bijgestaan door zijn gerechtelijke raadsman — de heer Vrederechter van het derde kanton Brugge de pacht-overeenkomst gesloten tussen de Thibault de Boesinghe en Adrianus Dekkers verbroken verklaart ten nadele van A. Dekkers en de uitdrijving van deze laatste beveelt (vonnissen van 20 november 1953); Adrianus Dekkers veroordeelt om aan de Thibault de Boesinghe te betalen, wegens achterstallige pacht over het jaar 1953 : 89.834 fr. (vonnissen van 26 februari 1954) en, wegens bezetting zonder recht noch titel van de

hoeve te Lapscheure; 74.862 fr. meer 66.150 fr. + 11.355,42 fr. schadevergoeding;

dat Pieters Elisa, echtgenote Adrainus Dekkers, tegen deze vonnissen in beroep is gekomen respectievelijk op 27 juli 1954 en op 11 september 1954;

Overwegende dat, bij bevelschrift van 2 augustus 1954 en bij bevelschrift van 13 september 1954, de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, ingaande op het verzoek van Elisa Pieters, na zich bevoegd te hebben verklaard, de schorsing bevolen heeft van de begonnen uitvoering van voormelde vonnissen van de heer Vrederechter d.d. 20 november 1953 en 30 juli 1954 totdat de rechtbank van eerste aanleg zal gevonnist hebben over het beroep, door Elisa Pieters ingesteld bij exploiten van 27 juli en 11 september 1954 en de daarin begrepen vraag tot nietigverklaring der tot hiertoe geleide proceduren;

Overwegende dat appellanten de niet-ontvankelijkheid van de oorspronkelijke rechtsvorderingen opwerpen om reden dat voor de rechter in kortgeding de gerechtelijke raadsman niet mede gedagvaard is geweest;

Overwegende dat om oordeelkundige redenen, die het Hof overneemt, de eerste rechter dit middel afgewezen heeft;

dat waar, zoals in casu, de rechtsvordering voor de rechter in kortgeding het uitlokken bij onverwijlde spoed van voorlopige maatregelen op het oog heeft, doorgaans aangenomen wordt dat personen die principieel moeten bijgestaan worden ingevolge artikel 513 B.W., zonder bijstand van hun gerechtelijke raadsman in kortgeding mogen dagvaarden en er zich verweren (Garsonnet et César Bru, 3e uitg. B. VIII, n° 202bis; Kluyskens, Personen- en Familierecht, 2e dr., bl. 746, n° 834, litt. b; Van Lennep, Het Kortgeding, bl. 346, n° 5 en bl. 358 tot 361 n° 1; Dalloz, Rép. prat. Référé, n° 193 en 196);

Overwegende dat het in feite vaststaat :

dat, zo Pieters Elisa de pachtvereenkomst gesloten tussen de Thibault de Boesinghe en Adrianus Dekkers niet medeondertekend heeft, zij nochtans bij het vrijlijden van het contract verschenen is en er geacteerd werd dat zij de pacht heeft aanvaard;

dat, sedert Adrianus Dekkers het land heeft verlaten (in januari 1949) de landbouwexploitatie door zijn vrouw Elisa Pieters alleen voortgezet werd;

dat Thibault de Boesinghe het bedrag der in 1950, 1951 en 1952 vervallen pachtgelden uit de handen van geïntimeerde zelf heeft aanvaard, de laatste maal zonder enig voorbehoud; dat de kwitanties op naam van Mevrouw Dekkers opgemaakt werden;

dat, bij schrijven van 7 april 1953, de Thibault de Boesinghe een nieuwe pachtverhoging aan geïntimeerde heeft gevraagd, pachtverhoging die deze laatste heeft geweigerd (antwoord van 8 april 1953);

Overwegende dat Pieters beweert in deze feitelijke gegevens het bewijs te vinden dat Thibault de Boesinghe haar als pachtster van bewuste hofstede heeft aanvaard, zodat de verscheidene rechtsplegingen door eerste appellant met of zonder zijn gerechtelijke raadsman tegen Adrianus Dekkers ingesteld, haar niet tegenstelbaar zijn;

Overwegende dat geïntimeerde gerechtigd is deze rechten van pachtster, die schijnbaar gegrond zijn, rechterlijk te doen vaststellen;

dat hiervoor de schorsing van de tenuitvoerlegging tegen haar van de door de Vrederechter gewezen vonnissen zich opdrong en dat geïntimeerde hoedanigheid heeft om deze te vorderen;

Overwegende dat de vorderingen tot schorsing, zoals

zij duidelijk in de oorspronkelijke dagvaardingen omschreven zijn, betwistingen uitmaken rakende de regelmatigheid van de uitvoering van vonnissen;

dat deze betwistingen wel in de bevoegdheid vallen van de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zetelende in kortgeding, deze tenuitvoerlegging van aard zijnde een onherstelbaar nadeel te berokkenen (art. 806 W.B.Rv.) — en niet in de speciale bevoegdheid van de vrederechter (art. 3 Wet op de bevoegdheid);

Overwegende dat de eerste rechter wijselijk heeft gevonnist;

dat, gelet op de verhoudingen tussen eerste appellant en geïntimeerde, de verschillende rechtsplegingen vóór de vrederechter ingeleid bij dagvaardingen betekend aan Dekkers ter onbekende woonplaats, van allen ernst zijn ontbloot;

dat, in elk geval, vóór alle uitvoering, dient rechterlijk vastgesteld te worden of geïntimeerde ja dan neen als pachtster van eerste appellant moet aangezien worden met de gevolgen die aan deze hoedanigheid van pachtster gebonden zijn;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Gehoord in zijn eensluidend advies de heer Matthys, advocaat-generaal;

Alle verdere of strijdige conclusies als ongegrond verwerpende ,

Voegt samen de zaken ingeschreven sub numeris 6355 en 6421 der algemene rol;

Verklaart de beroepen ontvankelijk, doch ongegrond; dienvolgens bevestigt de bestreden bevelschriften;

Veroordeelt eerste appellant tot de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

2e Kamer. — 12 juli 1955.

Voorzitter : M. Vullers.

Rechters : M.M. Louveaux en Mevrouw Janssen.

Advocaten : Mrs. Veldekens, Hermans, Paquet, Sand en Devis.

Briefgeheim. — Overlegging in rechte van de door een erflater aan zijn notaris geschreven brieven. — Twee testamenten, bij het eerste waarvan bepaalde algemene legatarissen zijn benoemd. — Wie is tot opheffing van het briefgeheim gerechtigd ?

De door de erflater aan zijn notaris geschreven brieven zijn door hun inhoud en de hoedanigheid van de ontvanger van vertrouwelijke aard.

Het recht op het geheim dezer brieven behoorde aan de erflater en was doctrinaal aan de persoonlijkheid van de opsteller verbonden; dit recht gaat op zijn erfopvolgers over.

Wanneer, zoals in casu, een testament, waarbij bepaalde algemene legatarissen zijn aangewezen, herroepen is bij een later testament, waarbij algemene legatarissen zijn benoemd, moeten deze laatsten als de werkelijke rechthebbenden van de erflater worden aangemerkt en zijn zij alleen gerechtigd de machtiging te verlenen om de brieven in

rechte over te leggen, zolang het jongste testament niet ongeldig is verklaard. Het herroepen testament geeft aan de daarbij aangestelde algemene legatarissen slechts het recht het latere testament te bestrijden om hun herroepen titel eventueel te doen herleven; het gebrek aan inbezitstelling van de legaten blijft zonder invloed op de rechtspositie te dien aanzien van de bij het eerste testament aangewezen algemene legatarissen.

Katholieke Hogeschool van Leuven en cs.
t/ De Keyzer en cs.

Overwegende dat wijlen Testelin Paul Albert, d.d. 30 november 1952 overleden is; dat hij een eigenhandig testament gedagtekend op 25 december 1950 had opgemaakt waarbij alle voorgaande testamentaire beschikkingen werden herroepen en verweersters in het huidige geding als algemene legatarissen werden aangesteld;

Overwegende dat aanlegsters aanvoeren dat het omstreden testament van 25 december 1950 geantedateerd is en dat het werkelijk na november 1951 werd opgesteld, op een ogenblik dat de testator met gekarakteriseerde krankzinnigheid aangetast was;

Dat zij in hun dagvaarding de bepalingen van artikelen 901 en 970 B.W. inroepen; dat zij, in hunne besluiten, de grondslag van hun betwisting nader bepalen en de antedatering waarvan gewag niet opwerpen als autonome reden van nietigheid doch beweren dat de antedatering als middel werd aangewend om de geestgesteldheid van erflater ten werklijken dage van het opmaken van het testament te verbergen;

Overwegende dat, wat het bewijs der antedatering betreft, aanlegsters ter beoordeling der Rechtbank verscheidene elementen ten titel van vermoedens voorstellen: het onverklaarbaar karakter van de ommekeer in de wil van wijlen Testelin, de tot november 1951 uitstekende betrekkingen tussen de testator en zijn notaris Meester P. en de verwarrende gelijkenissen tussen het omstreden testament en de grafie van een uiterste wil welke ten dage van zijn overlijden op Testelin werd gevonden;

Overwegende dat, bij vergelijking met het voorgaand testament van 1944, de beschikkingen van het aangevochten testament een echte ommekeer in de wil van de erflater uitmaken; dat noch de vrijheid noch de onafhankelijkheid van de testator worden betwist en het derhalve aan de Rechtbank niet hoort na te gaan welke redenen de decujus tot deze wilsverandering hebben gebracht; dat het testament uiteraard herroepelijk is en de herroepelijkheid de gelegenheid verschaft een uiterste wil te wijzigen en aan veranderde omstandigheden aan te passen;

Dat aanlegsters hun stelling steunen op enkele door de decujus aan Notaris P. toegestuurde brieven welke deel uitmaken van een doorgevoerde briefwisseling; dat verweersters zich tegen het overleggen dezer brieven verzetten op grond van hun vertrouwelijk karakter en van het beroepsgeheim; dat overigens de inhoud dezer brieven aan het geding vreemd blijft;

Overwegende dat aanlegsters aanvoeren dat de regelen welke het overleggen aan het gerecht van vertrouwelijke brieven beheersen, ter zake niet dienstig zijn; dat zij de litigieuze brieven overleggen slechts ten einde een feit te bewijzen: het feit dat tot november 1951, de testator niet opgehouden heeft een totaal vertrouwen tegenover Meester P. te bewijzen en bijgevolg niet nagelaten zou hebben zijn

notaris te raadplegen indien hij vóór dit tijdstip besloten had grondig zijn uiterste wil te wijzigen; dat dit feit zonder betrekking is met de vertrouwelijke inhoud der brieven; dat, kortom, aanlegsters zich beroepen op het «objectief bestaan» der brieven waarin de vertrouwelijke mededelingen geconsigneerd staan, om ze te laten dienen: a) als bewijsmiddel der betrekkingen tussen notaris en wijlen Testelin en b) als vergelijkingstukken;

Overwegende dat enerzijds, al hadde de testator tot november 1951 met notaris P. in volle vertrouwen verkeer, daaruit nochtans niet noodzakelijkerwijze afgeleid kan worden dat hij de raad zou ingewonnen hebben van de notaris die hij vroeger bij het opmaken van een voorgaande en thans herroepen testament had geraadpleegd;

Dat anderzijds, de vernuftige onderscheiding tussen het intellectueel element der brieven en hun objectief bestaan in casu louter arbitrair is; dat, inderdaad, om de goede verstandhouding tussen wijlen Testelin en zijn notaris en de daaruit verzonnen gevolgtrekking der antedatering te beoordelen, de Rechtbank zich niet los kan maken van de inhoud der brieven; dat beide vragen van het overleggen der vertrouwelijke brieven en van de schending van het beroepsgeheim worden gesteld;

Overwegende dat de overgelegde brieven door notaris P. uit een briefwisseling met wijlen Testelin werden gekozen en door hem werden ontvangen in zijn hoedanigheid van notaris, vertrouwensman en gewone raadgever; dat zij door hun inhoud en door de hoedanigheid van de bestemming een vertrouwelijk karakter dragen;

Overwegende dat het recht tot het geheim der brieven aan wijlen Testelin toebehoorde en doctrinaal aan de persoonlijkheid van de opsteller is verbonden; dat dit recht op zijn erfopvolgers overgaat; dat aanlegsters verklaren in het huidige geding als recht-hebbenden van de afzender te handelen en als zodanig, met de toestemming van de bestemming de litigieuze brieven overleggen; dat zij overigens beweren daartoe gerechtigd te zijn daar verweersters in gebreke zijn gebleven de inbezitstelling der legaten aan te vragen;

Overwegende dat aanlegsters bij eigenhandig testament van 1944 en verweersters bij eigenhandig testament van 1950 respectief als algemene legatarissen werden aangesteld; dat het testament van 1944 uitdrukkelijk werd herroepen en derhalve juridisch verdwijnt; dat zolang het tweede en laatste testament niet ongeldig is verklaard, verweersters als de werkelijke rechthebbenden van de testator voorkomen en alléén gerechtigd zijn de machtiging tot het overleggen der brieven te verlenen; dat het herroepen testament slechts aan de daarin aangestelde legatarissen het recht verstrekt het later testament aan te vechten om hun herroepen titel eventueel te doen herleven; dat het gebrek aan inbezitstelling zonder invloed blijft op de rechtspositie deszake van aanlegsters;

Overwegende dat verweersters dergelijke machtiging weigeren;

Overwegende dat aanlegsters aanvoeren dat verweersters hen niet als derde hebben beschouwd, daar zij de door het testament van 1944 aangeduide testamentaire uitvoerder toegelaten hebben de verrichtingen van inventaris bij te wonen en kennis te nemen der brieven; dat verweersters daarop antwoorden dat de brieven welke aan notaris P. werden toegestuurd,

ten tijde van het opmaken van inventaris in zijn bezit zijn gebleven en door hem aan aanlegsters werden toevertrouwd; dat zij met reden besluiten dat uit dergelijke overhandiging der brieven geen stilzwijgende machtiging afgeleid kan worden;

Overwegende dat in casu objectief bestaan en inhoud der brieven niet gescheiden kunnen worden en dat hun vertrouwelijk karakter door het beroepsgeheim van de notaris wordt gewaarborgd; dat aanlegsters door het overleggen der briefwisseling een vermoeden van antedatering willen inbrengen; dat deze antedatering aan de beweerde geestesgesteldheid of krankzinnigheid van wijlen Testelin is verbonden; dat werkelijk, de briefwisseling dient tot het bewijs der wetsontduiking aangaande de wil om, bij testament, te beschikken;

Overwegende dat de wettelijke voorwaarde der gezondheid van geest om geldig te testen, de vrijheid en de onafhankelijkheid van de erflater waarborgt en principieel ter zijne bescherming werd voorzien; dat deze bescherming moet wijken voor het hoger sociaal belang van een strenge toepassing van het beroepsgeheim;

Overwegende dat om beide voorgaande redenen — gebrek aan machtiging en beroepsgeheim — de overgelegde brieven uit de debatten verwijderd dienen te worden.

Overwegende dat ten dage van het overlijden van Testelin een ontwerp van uiterste wil op hem werd getroffen; dat tussen de grafie van dit niet gedagtekend ontwerp en deze van het omstreden testament zekere gelijkenissen bestaan; dat, bij vergelijking met het testament van 1944, deze gelijkenissen slechts betekenen dat ontwerp en aangevochten testament, beide, door een bejaarde man werden geschreven zonder dat daaruit een vermoeden van antedatering voortvloeit;

Overwegende dat dienvolgens de antedatering niet is bewezen;

Overwegende dat aanleggers de antedatering aan de geestestoestand van de testator aanknopen om de geldigheid van het testament van 28 december 1950 te betwisten; dat zij beweren dat na november 1951 en tot zijn afsterven, wijlen Testelin in een voortdurende en met de dag erger wordende seniele krankzinnigheid geleefd heeft; dat deze bewering steunt op het bewijs der antedatering en het opmaken van het testament tijdens vermelde periode; dat bij gebrek aan dit bewijs, de overwegingen van aanlegsters ten aanzien der beweerde krankzinnigheid ter zake niet dienstig zijn;

Om die redenen :

De Rechtbank,

Gezien de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Rechtsprekende op tegenspraak en alle andere verdere of tegenstrijdige conclusies als ongegrond van de hand wijzende;

Verwijst uit de debatten de door aanlegsters overgelegde briefwisseling;

Verklaart de vordering ongegrond, wijst aanlegsters er van af en veroordeelt ze tot de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e kamer. — 3 november 1955.

Voorzitter : M. De Necker.

Rechters : M.M. Moerenhout en Verbrugghen.

Advocaten : Mrs. Van der Mersch en Vanraes.

Arbeidsongeval. — Op de arbeider rustende bewijslast. — Begrip arbeidsongeval.

Hij die zich beroept op de Arbeidsongevallenwet van 24 december 1903 moet het bewijs leveren dat hij in de wettelijke voorwaarden verkeert om de voordelen dezer wetgeving te genieten.

Hij zal dus moeten bewijzen :

1. dat hij arbeider is of eventuele leerjongen of bediende van een werkgever;
2. dat hij gebonden was door een arbeidsovereenkomst, door een leercontract of door een bediendencontract;
3. dat het lichamelijk letsel, waarvoor vergoeding gevorderd wordt krachtens de Arbeidsongevallenwet, werd veroorzaakt door het ongeval;
4. dat het ongeval gebeurd is gedurende de arbeid en door het feit van de uitoefening van het werk;
5. dat het ongeval de dood op arbeidsongeschiktheid veroorzaakt heeft.

De bewijslast rust op de eisende arbeider, echter met dien verstande, dat een wettelijk vermoeden « juris tantum » bestaat, dat het tijdens de arbeid overkomen ongeval gebeurd is door het feit van de uitoefening van de arbeid.

Het aan de arbeider opgelegde bewijs mag door alle middelen rechtens geleverd worden.

Door arbeidsongeval dient te worden verstaan elke plotselinge en abnormale gebeurtenis, die door de onverwachte werking van een uitwendige kracht wordt teweeggebracht, en die voor de arbeider in de loop en door de uitvoering van de arbeidsovereenkomst een letsel, een fysieke of intellectuele stoornis, een ziekte, die een arbeidsongeschiktheid medebrengen, veroorzaakt heeft.

Daaruit blijkt dat een letsel, dat het gevolg is van een normale werking of inspanning in het uitoefenen van de arbeid, geen arbeidsongeval is.

Vandenbussche t/ Deschuyter.

Gezien het Arrest van het Hof van Verbreking in datum van 14 januari 1955 waardoor het bestreden vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg van Veurne, zetelend in graad van beroep verbroken werd en de zaak verwezen werd voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk, zetelend in hoger beroep;

Gezien de bescheiden en onder meer het vonnis in datum van 24 april 1953 van de Rechtbank van Vrede van het kanton Rousbrugge en de vonnissen geveld in hoger beroep door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne op 8 oktober 1953 en 1 april 1954, alsook het proces-verbaal der enkwesten gehouden op 17 december 1953;

I. In feite :

Overwegende dat Deschuytter Joseph als werkman aan het werk was bij Vandenbussche Adrien, dors-ondernemer;

Overwegende dat geïntimeerde op 6 oktober 1952, voor beroep werkte op de hoeve van Maurice Vandenbussche te Roesbrugge-Haringe;

Dat zijn werk bestond in het dragen van zakken met graan, welke tusschen de 60 tot 80 kgr wogen, van de dorsmachine op de koer;

Overwegende dat rond 10.30 uur, geïntimeerde zich ongesteld voelde, naar huis kwam om een potje koffie zeggende: «ik heb mij een neuk gegeven aan een zak, mag ik een potje koffie hebben», klagend over geweldige hoofdpijn en kort daarna gevonden werd ten gronde neergezonken in een gangetje tegen de zwijvenstal;

Dat dit relaas der feiten blijkt uit de getuigenissen van Depla Margriet, Boury Emma, Van denbussche Maurice;

II. In feite:

Overwegende dat diegene die zich beroept op de wet van 24 december 1903, op de werkongevallen, het bewijs leveren moet dat hij in de wettelijke voorwaarden verkeert om van het voordeel dezer wetgeving te genieten;

Overwegende dat hij dus zal moeten bewijzen:

1. dat hij werkmans is of gebeurlijk leerjongen of bediende van een werkgever;
2. dat hij in de banden was van een arbeidscontract of leercontract of bediendencontract;
3. dat het lichamelijk letsel voor hetwelk vergoeding wordt geëist, bij toepassing van de wet op de werkongevallen veroorzaakt werd door een ongeval;
4. dat het ongeval gebeurd is gedurende de arbeid en door het feit der uitoefening van het werk;
5. dat dit ongeval de dood of een werkonbekwaamheid veroorzaakt heeft;

Overwegende dat de last van het bewijs op de eisen van de arbeider weegt, met dien verstande echter dat een wettelijk vermoeden «juris tantum» bestaat, dat het ongeval gebeurde tijdens de arbeid, gebeurd is door het feit van uitoefening van het werk;

Overwegende dat het de werknemer opgelegd bewijs mag geleverd worden door alle rechtsmiddelen;

Overwegende dat door beroeper alleenlijk betwist wordt dat geïntimeerde het slachtoffer zou geweest zijn van een ongeval in de zin vereist door de wet van 24 december 1903 op de werkongevallen, met volgende samengeschiedeld door B.W. van 28 september 1931;

Dat in aanwezigheid van deze betwisting het slachtoffer dit feit moet bewijzen;

Overwegende dat door arbeidsongeval dient verstaan te worden elke plotselinge en abnormale gebeurtenis, welke door de onverwachte werking van een uitwendige kracht voortgebracht wordt en welke voor de arbeider in de loop en door de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, een letsel, een physische of intellectuele stoornis, een ziekte, die een arbeids-onbekwaamheid medebrengen, veroorzaakt heeft (Velge L., Industriel I. II, bl. 17; Delaruwere et Namèche: Réparation des accidents du travail, bl. 55, Verbreking, 14 jan. 1955, Pas. 1955, I, bl. 494);

Dat het begrip ongeval dus een plotselinge en abnormale gebeurtenis is te wijten aan de onverwachte werking van een uitwendige kracht (Verbr. 6 juli 1911, Pas. 1911, I, blz. 417; Verbr. 18 oct. 1928, Pas. 1928, I, blz. 247; Verbr. 3 nov. 1932, Pas. 1932, I, blz. 296);

Dat daaruit blijkt dat een letsel dat het gevolg is van een normale werking of inspanning in het uitoefenen van de arbeid, geen werkongeval is;

Overwegende dat beroeper beweert dat de vereiste voorwaarden dan in zake niet aanwezig zijn daar niet bewezen wordt, noch dat de schadelijke gebeurtenis,

waaruit een subrachiale bloeding is ontstaan, een abnormaal karakter vertoont ten opzichte van het uitgevoerd werk, dat bestond in het opstellen en het verplaatsen van zakken graan, noch dat deze gebeurtenis zou veroorzaakt geweest zijn door de werking van een buitenstaande kracht;

Overwegende dat geen enkele der getuigen ooggetuige geweest is van de gebeurtenis die aanleiding gaf tot de subrachiale bloeding waaraan geïntimeerde geleden heeft;

Dat echter uit de getuigenissen blijkt dat geïntimeerde tot 10.30 uur regelmatig gewerkt heeft aan het zakken dragen dat hij dan binnenshuis is gekomen om een tas koffie te vragen klagende over hoofdzeer (Lepla Margriet) en dat bij het binnenkomen zegde «ik heb mij een neuk gegeven van een zak» (Boury Emma) hetgeen hij reeds verklaard had bij het laden van een zak op de kier (Vandenbussche Maurice); dat hij de vorige dagen met vlijt het zelfde werk had verricht en zijn werkgever had verklaard dat hij nog nooit zo een zakkendrager had gehad (Vandenbussche);

Overwegende dat een «neuk», een stamp of stoot beduidt (Verschuieren, Modern woordenboek; Vercoellie: Algemeen Nederlands-Frans woordenboek) maar ook in de zin van drukken of schokken genomen wordt (Brouwers «Het juiste woord»);

Overwegende wel is waar dat geïntimeerde de enige is die op zulke wijze het voorval uitlegt, en dit maar een loutere bewering is;

Overwegende echter dat zij als een element van het bewijs door vermoedens in aanmerking kan komen, in zover die bewering gestaafd wordt door andere overeenstemmende feiten, waaruit de echtheid van de beweerde uitleg kan worden afgeleid;

Dat «in casu» de werkelijkheid van een «neuk» kan aangenomen worden, gezien geïntimeerde aanstonds een verklaring «in tempore non suspecto» aflegde dat hij de vorige dagen normaal had gewerkt, in goede gezondheid verkeerde, en iets vóór het feit gewoon had gegeten; maar overwegende dat in zake gelijk welke «neuk» stoot of drukking, zelfs bewezen, niet volstaat, dat het een abnormaal karakter moet vertonen, dit is, buiten de bewegingen moet staan welke verricht worden bij het normaal uitvoeren van het werk;

Overwegende dat de zakkendrager, die de graanzakken van de ophaler der dorsmachine op zijn rug neemt om deze naar de kar te dragen en daar te lossen, altijd met weinig of meer geweld in aanraking komt met de zak, die op hem drukt, en die hij, door bewegingen, op de bestgeschikte plaats doet glijden;

Dat de stoten, wrijvingen of drukking die ontstaan om de zak behoorlijk op de rug te nemen of gemakkelijker te lossen, geen abnormale gebeurtenis daarstellen indien zij in verband zijn met de normale inspanning van de arbeider gedurende dit bepaald werk;

Overwegende dat tot nu toe niet bewezen is dat het letsel waarover het slachtoffer klaagt veroorzaakt werd door een bijzondere geweldige stoot, schok, drukking of wrijving, boven deze die normaal worden onderstaan in het laden, dragen en lossen van graanzakken van 60 tot 80 kgr gewicht;

Overwegende dat dus geïntimeerde niet bewezen heeft dat het letsel, voor hetwelk hij bij de wetgeving op de arbeidsongevallen schadevergoeding vordert, aan een werkongeval kan toegeschreven worden;

Overwegende echter dat de vordering van geïntimeerde noch roekeloos, noch tergend voorkomt, dat de betwisting een ernstig karakter had, en beroeper

dus de kosten hoeft te dragen naar luid van de wet op de werkongevallen;

Om deze redenen :

De Rechtbank alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Verklaart het beroep gegrond;

Doet het vonnis van de eerste Rechter te niet en opnieuw wijzende;

Verwerpt als ongegrond de oorspronkelijke eis;

Verwijst beroepene in de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 23 juni 1955.

Voorzitter : M. Janssens.

Rechters : M.M. Deloof en Gepts.

Advocaten : Mrs. Maillet, Truyen, De Clercq en Joos.

Simulatie. — Bewijs van een gesimuleerde notariële akte.

Het geloof, dat aan een authentieke akte moet worden toegekend, wordt niet miskend, wanneer een hierbij verwezenlijke simulatie aanvaard wordt.

Het bewijs van een gesimuleerde akte kan tegenover een daarbij betrokken partij anders dan bij geschrifte geleverd worden.

Thiron t/ Bauweraerts, Rymenans en Vervecken.

Gezien de stukken van het geding, o.m.:

1) het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, verleend door de heer Vrederechter van het derde kanton der stad Antwerpen, in datum van 9 oktober 1954;

2) de geboekte akte van beroep, betekend door het ambt van deurwaarder Charles Mertens te Antwerpen, in datum van 5 november 1954, betreffende de oorspronkelijke eerste geïntimeerde, en door het ambt van deurwaarder Jozef Kaestecker te Beveren-Waas, in datum van 6 november 1954, betreffende de oorspronkelijke mede-geïntimeerde;

3) het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, geveld in hoger beroep door deze Rechtbank en Kamer, in datum van 15 februari 1955, inzake van de oorspronkelijke appellant tegen de oorspronkelijke eerste geïntimeerde en de oorspronkelijke mede-geïntimeerde;

4) het verzoekschrift tot verzet aangeboden in datum van 22 februari 1955 aan de heer Voorzitter en Rechters dezer Rechtbank en Kamer, door het ambt van Meester Wilfried Fierens, avoué, ten verzoeken van de heer Richard Thiron, oorspronkelijk geïntimeerde, tegen het vonnis geveld in hoger beroep dd. 15 februari 1955;

5) de betekening van het verzoekschrift in verzet met dagstelling aan de heer Bouweraerts bij geboekte akte van deurwaarder Jozef Caestecker te Beveren-Waas, in datum van 24 februari 1955, hieraan gehecht;

6) de betekening van het verzoekschrift in verzet met dagstelling aan de heer Emile Rymenans, bij geboekte akte van het ambt van deurwaarder Albert Duwaerts te Antwerpen, in datum van 25 februari 1955, hieraan gehecht;

7) de dagvaarding in tussenkomst in vrijwaring, betekend aan mevrouw Vervecken Mathilde, door geboek exploit van het ambt van deurwaarder Henri Heremans te Mechelen, in datum van 12 maart 1955, hieraan gehecht (A.R. n° 55.873);

Aangezien bij behandeling voor de eerste rechter van de initiële eis van partij Bauweraerts, die alsdan als verweerder optredende R. Thiron toen reeds Mathilde Vervecken in zake en vrijwaring opgeroepen had en de eerste rechter dit verhaal ook aangezien had als vallende buiten zijn bevoegdheid;

Aangezien het beroep toenmalig ingelegd door Bauweraerts tegen dit enig vonnis van onbevoegdheid, enkel betekend werd aan en dus beperkt bleef tot de partijen Thiron en Rymenans;

Aangezien in hoger beroep Thiron verstek liet gaan en de verschijnende aanvankelijke mede-verweerder Rymenans alsdan verwezen werd om aan appellerende Bauweraerts, ten titel van hem gedeeltelijk toekomende huuropbrengst, de som van 18.000 frank te betalen;

Aangezien, naast haar huidig verzet, partij Thiron, andermaal haar oproep in tussenkomst en vrijwaring stelt;

Overwegende dat dienvolgens de zaken ingeschreven op de algemene rol onder de nummers 54.481 en 55.873 verkocht zijn en hun samenvoeging zich opdringt;

Overwegende dat noch de ontvankelijkheid van het aangezekende verzet, noch de ontvankelijkheid van de oproep in tussenkomst en vrijwaring betwist worden en van zijn kant Rymenans terecht ten zijnen opzichte het verzet niet mogelijk acht;

Overwegende inderdaad dat huidig verzet rechtstreeks niets meer veranderen kan aan hetgeen tegenwoordig en in laatste gebied tussen hem en Bauweraerts, waarbij elk rechtsverband tussen hem en Thiron proceduurlijk ontbrak, beslist werd;

Overwegende dat, ter verduidelijking van onderhavig geschil, het gepast voorkomt even stil te staan bij de feitelijke omstandigheden die aanleiding gaven tot huidige betwisting;

1) Over de feiten :

Op 3 februari 1942 koopt de in tussenkomst opgeroepen Mathilde Vervecken, mits voorbehoud van commandsbenoeming, van de echtelieden Van der Poorten-Vervecken het eigendom van de VIIde Olympiadelaan 132, te Antwerpen, voor de prijs van 100.000 frank, die zij dadelijk betaalt aan de verkopers;

Onmiddellijk hierop, en dus op dezelfde datum van 3 februari 1942, verklaart zij aan de akte verlijdende notaris dat zij dit woonhuis met grond aangekocht heeft voor de onverdeelde helft, namens en voor rekening van Richard Thiron en diens echtgenote Louise Bauweraerts, en voor de overige onverdeelde wederhelft namens en voor rekening van Jozef Bauweraerts. De aldus aangewezen partijen nemen deze commandverklaring aan.

Op zelfde datum van 3 februari 1942 onderschrijven laatstgenoemde partijen ieder van hun kant, t.w. Richard Thiron en zijn echtgenote Louise Bauweraerts gezamenlijk en Jozef Bauweraerts een schuldbekentenis van 50.000 frank ten voordele van Mathilde Vervecken, terugbetaalbaar binnen de vijf eerstkomende jaren, aan een intrest van 5 % 's jaars;

Wanneer op 28 juli 1955 het kwestig huis in huur gegeven wordt aan E. Rymenans is het Richard Thiron, die namens de verhuurders-eigenaars het huurcontract ondertekent;

Zelfde Richard Thiron onderschrijft ook alleen en

voor de eigenaars het op 1 september 1945 ingaande geregistreerde huurceel van 3-6-9 jaren, dat toegestaan wordt door hem en Jozef Bauweraerts. De huurprijs wordt evenwel betaalbaar bedongen op de postscheck-rekening van Richard Thiron.

In werkelijkheid blijkt het nochtans dat op meerdere tijdstippen de huur betaald wordt in handen van Mathilde Vervecken, dewelke zelfs in juli 1953 een voortzetting der huur, aan de voorgaande voorwaarden, aan de huurling Rymenams onderschrijft;

Op 2 april 1950 legt Jozef Bauweraerts tegen Richard Thiron klacht neer hoofdens achterhouding van zijn deel in het betaalde huurgeld, doch geeft bij zijn onderhoor door de Rijkswacht toe dat hij, in accoord met Richard Thiron, van zijn huur-aandeel afgezien had voor de tijd dat hij jonggezel zou blijven en eens in het huwelijk getreden, niet enkel dan zijn deel diende uitgekeerd, doch ook en met intrest de voorheen vervallen helft der huuropbrengst; hij voegde er verder aan toe dat hij in 1945 in het huwelijk was getreden;

2) Hoe geschilvoerenden deze feiten inkleden :

a) Standpunt van Thiron :

De aankoop van het onroerend goed door Mathilde Vervecken met commandbenoeming van haar neven R. Thiron en J. Bauweraerts, maakte in feite een voorbarige schenking uit, want Mathilde Vervecken beoogde hiermede enkel dat, na haar dood, het huis der Olympiadelaan in volle eigendom zou toekomen aan de twee kinderen van haar zuster, welke met zekere Bauweraerts gehuwd was, en die waren Louise en Jozef Bauweraerts.

Vermits Louise met Thiron gehuwd was, diende het voor Louise bestemde aandeel toegewezen aan de echtelieden Thiron-Bauweraerts.

Om hiertoe te geraken kocht zij met eigen penningen kwestige eigendom en verklaarde zij achteraf te kopen voor de echtelieden Thiron en Jozef Bauweraerts, na voorafgaandelijk met deze partijen te zijn overeengekomen dat, alhoewel dit huis op hun naam stond zij ervan de burgerlijke vruchten zou blijven innen en tevens voor de lasten en het onderhoud ervan bleef instaan;

Ten einde zich nu te waarborgen tegen een gebeurlijke slechte trouw van een der twee voorbarig begiftigde partijen, liet zij door ieder hunner een schuldbekentenis onderschrijven van 50.000 frank, naast dewelke zij tevens een kwijting voor een gelijkaardig bedrag onderschreef;

Deze afspraak werd door betrokken partijen geërbiedigd totdat Jozef Bauweraerts, teleurgesteld door de geringe omvang van zijn erfelijk aandeel in de nalatenschap van zijn vader, waarvan hij de verdeling gewild had, ter aanvulling hiervan in 1950 tot de miskenning overging van het getroffen accoord, en de authentieke aankoopakte inroepend, zijn voorbarige volle eigenaarsrechten wilde ten gelde maken.

b) Standpunt van Jozef Bauweraerts :

De authentieke eigendomstitel wijst zijn goed recht uit, dat door geen enkele andere notariële akte ongeldig werd verklaard;

Zo hij eens een som van 50.000 frank aan Mathilde Vervecken mocht verschuldigd zijn, dan bezit hij hiervoor volledige kwijting vanwege zelfde persoon;

Nochtans duidt hij niet aan of die onroerende overdracht ten kosteloze of ten bezwarende titel geschiedde.

c) Standpunt van Mathilde Vervecken :

Tussen haar en haar twee neven R. Thiron en Jos. Bauweraerts werd een overeenkomst gesloten, waarnaar zij het huis der VIIe Olympiadelaan op naam van haar neven zou kopen, dank zij een commandverklaring, doch met het voorbehoud dat dit goed slechts in vollen eigendom aan haar neven zou toekomen, na haar dood; en dat zij tot alsdan er alle vruchten zou van opnemen, op last ook van de onderhoudskosten en belastingen hierop verschuldigd te dragen;

Om een goed einde aan deze overeenkomst te verzekeren, werden tussen haar en de neven een akte van geldlening, alsmede een akte van kwijting hiervan opgesteld; het uitwisselings-mechanisme werd door de inmiddels overleden notaris V. W. uitgedacht, doch de werking ervan is haar ontgaan;

In de huurcelen werd de huurprijs betaalbaar gesteld op naam van R. Thiron, omdat zij deze meer betrouwde dan J. Bauweraerts, en deze Thiron heeft haar immer de bij gelegenheid door hem opgetrokken gelden overgemaakt, en ook in haar naam alle onderhoudskosten, lasten en belastingen betaald.

d) Standpunt van Rymenams :

Naar de vermeldingen van de huurcelen, slechts ondertekend door Thiron, diende hij de huur aan deze laatste te betalen.

In feite betaalde hij meestendeels aan Mathilde Vervecken, die hij ook erkende om huurvernieuwing aan te gaan.

Van zijn kant trouwens liet Bauweraerts slechts van zich horen op 5 april 1954, wanneer deze hem schreef dat hij hem nooit enige huur had toegestaan en ook nooit de verplichting aangegaan had om hem het genot van het gehuurde te verschaffen;

Hierop volgde op 21 april 1954 een aanmaning van zijnentwege om voortaan aan geen andere persoon nog huur af te dragen.

3) Welke rechtsverhoudingen binden de partijen :

Overwegende dat aanlegger op verzet, aanvankelijke mede-verweerder en later mede-geïntimeerde, voorhoudt dat de commandverklaring vervat en uitgevoerd in de authentieke aankoopakte van 3 februari 1942 een gedeeltelijk gesimuleerde akte is, precies daar, waar het gaat over de aard van het overgedragen eigendomsrecht;

Overwegende dat de geloofbaarheid van een authentieke akte niet miskend wordt, wanneer een hierbij verwezenlijke simulatie aanvaard wordt (Rechtbank Antwerpen, 25 juli 1924; Rev. pr. Notar. 1926, blz. 301; Verbreking, 17 mei 1934, Pas. I, 283);

Overwegende bijgevolg dat er moet nagegaan worden of kwestige akte van volle aankoop toegeschreven voor de ene helft aan de echtelieden R. Thiron-Bauweraerts en voor de andere aan J. Bauweraerts, door simulatie aangegaan is;

Overwegende dat het onmiddellijk opvalt dat een commandbenoeming gedaan door een tante (M. Vervecken) van haar twee neven R. Thiron en J. Bauweraerts als tamelijk ongewoon voorkomt en oorspronkelijke aanlegger hiervoor geen de minste uitleg verstrekt om deze handelwijze te rechtvaardigen;

Dat het ongewone hiervan nog meer naar voren treedt wanneer er moet vastgesteld worden dat op dezelfde dag van die aankoop, ingevolge commandbenoeming, deze twee neven, ieder voor wat hen

aangaat, een schuldbekentenis onderschrijven van 50.000 frank, ten voordele van deze tante, die dan op haar beurt en nogmaals dezelfde dag, zoals dit hierachter zal uitgemaakt worden, een kwijting voor dit bedrag ondertekent;

Overwegende namelijk dat als instrumenta van deze vier. (2 × 2) onderhandse akten gebezigd werden: vier formaatpapieren met ingedrukte zegel van 5 fr. ambtelijk genummerd: C 310381, C 310382, C 310383 en C 310387;

Dat uit deze vaststelling het besluit moet getrokken worden dat deze vier zegels op hetzelfde ogenblik gebezigd werden t.w. op 3 februari 1942, des te meer dat opzichtens de partij R. Thiron, de zogezegde akte van lening opgenomen werd op zegel C 310387 en de akte van terugbetaling op de voorheen, administratief gezien, uitgegeven zegel C 310383;

Overwegende dat beide leningen met onmiddellijke terugbetaling niet mogen geacht worden geschied te zijn voor het plezier van gezegeld papier te beschrijven en een ongewone bedoeling hun ontstaan moet ingegeven hebben,

Overwegende dat ook dat het gelijktijdig verwezenlijken van die vier verhandelingen: t.w. onroerende aankoop — commanditenoeming — lening en terugbetaling, op het ontstaan van een veelzijdige overeenkomst wijzen, waarvan nu de werkelijke draagkracht tegenover de respectievelijke stellingen van partijen dient vastgelegd;

Overwegende dat de stelling van partij R. Thiron enkel en alleen tegengesproken wordt door de vermelding van (volle) aankoop in de authentieke akte van 3 februari 1942 verleden voor notaris P. Van Winckel;

Dat daarentegen de stelling van partij J. Bauweraerts door meerdere doorslaggevende en helder overeenstemmende gegevens tegengesproken wordt;

Overwegende namelijk dat J. Bauweraerts niet aanduiden kan, welke de oorzaak was van de lening, die hij op 3 februari 1942 bij zijn tante Mathilde Vervecken aanging;

Dat hij evenmin bepalen kan, op welke datum hij die ontleende gelden zou terugbetaald hebben en de kwijting ervan ontvangen, waarmede hij dan ook in het ijle schernt;

Dat hij ook niet aanduidt, noch zelfs aanvoert, waar het volgens zijn oorspronkelijke dagvaarding toch gaat over een door hem bekostigde aankoop, wanneer en hoe hij het geld hiervoor vereist aan zijn tante Mathilde Vervecken overhandigde, die van haar kant de kostprijs van Van der Poorten betaalde (zie vaststelling in het eerste deel van de authentieke akte van 3 februari 1942);

Dat hij verder geen afdoende uitleg kan verstrekken omtrent zijn passieve houding, tussen de datum van de huur-aanvang vanwege Em. Rymenans (te weten 28 juli 1944) en deze van het eerste bewustzijn van zijn volle mede-eigendomsrecht (te weten: april 1950) en de hierop afgestemde aanspraken op zijn beoogd aandeel in de huuropbrengst;

Dat hij bovendien, in het rechtvaardigen van deze houding, zich tweemaal tegensprekt: eerstens met te verklaren dat hij met R. Thiron accoord ging om aan alle aanspraken op de burgerlijke vruchten van het huis der VII^{de} Olympiadelaan te verzaken, totdat hij in het huwelijk zou treden, wanneer hij zich evenwel reeds van in 1945 tot die staat bekend had, — en tweedens met aan deze verzaking, die hoofdzakelijk zijn passiviteit moet verschonen, dan nog alle effecten

te ontzeggen, wyl hij het verzaakte dan nog conventioneel betaalbaar noemt bij zijn huwelijk (dus in 1945) en zelfs vermeerderd met de verwijlntresten;

Overwegende dat deze verworven gegevens een werkelijk en « ab initio » onvervalst bewust verwerven van de volle eigendom van een helft in het kwestige huis der VII^{de} Olympiadelaan, in de weg staan;

Overwegende alleszins dat de onderhandse akte van lening door Jos. Bauweraerts onderschreven op 3 februari 1942 voor een bedrag van 50.000 frank ten voordele van Mathilde Vervecken en vervat in de formaat-zegel C 310381, en de niet-gedagtekende kwijting ervan door Mathilde Vervecken ondertekend op formaatzegel C 310382, zonder zin zijn, wanneer men ze niet in verband brengt met de authentieke aankoopakte van zelfde 3 februari 1942 tussen zelfde partijen verleden;

Dat, bovendien, waar voor deze eigendomsoverdracht Jos Bauweraerts niet aanduidt noch bewijst de prijs van zijn aandeel aan Mathilde Vervecken te hebben ter hand gesteld, er moet aangenomen worden dat de overdracht aan de twee neven R. Thiron en Jos. Bauweraerts van kwestig onroerend goed, in haar « instrumentum » niet in haar eigenlijke en werkelijke vorm, doch in een gesimuleerde gestoken werd, die het beoogde doel, te weten: slechts na de dood van Mathilde Vervecken deze eigendom voor de helft in het patrimonium van Jos. Bauweraerts en voor de andere helft in dit der echtelieden R. Thiron-L. Bauweraerts, te doen te recht komen, voorbij gestreefd heeft;

Overwegende dienvolgens dat in de tegenstelling met het aanwezige melding omtrent een onbeperkte verkoop in de authentieke akte van 3 februari 1942, er in werkelijkheid en onder dit mom, slechts een naakte eigendom ten belope der helft aan Jos. Bauweraerts overgedragen werd; — zodat kwestige authentieke akte in feite door simulatie aangedaan is;

Overwegende dat aan de hand van deze vaststelling, oorspronkelijke aanlegger, nadien appellant, en thans verweerder op verzet, niet gerechtigd was om op grond van een akte, die hij wist niet met de werkelijkheid overeen te stemmen, van de twee aanvankelijke verweerders t.w. R. Thiron en Em. Rymenans, de uitkering te vorderen van de respectievelijk ontvangen en betaalde huren en zijn inleidende eis dan ook als ongegrond diende afgewezen;

Overwegende dat verzet-makende partij ten onrechte en andermaal de onbevoegdheid van de eerste Rechter opwierp;

Dat namelijk art. 3 secundo van de Wet op de bevoegdheid (K.B. van 13 januari 1935) zeer uitdrukkelijk bepaalt dat « de Vrederechter, in laatste gebied tot een 2.000 frs., en in eerste gebied tot welke hoogte ook, te kennen heeft over die betwistingen, welke als voorwerp hebben: het gebruik — het genot — het onderhoud — het behoud of het beheer van de gemene zaak ingeval van mede-eigendom »...; « en dat die schikking toepasselijk is, zelfs in geval van betwisting van de titel » (alineea volgend op het quarto van art. 3);

Overwegende dat ten deze, oorspronkelijke eiser precies aan zijn mede-eigenaar, aktuele verzetter, de door hem toegepaste gebruiks-, genots- en beheerswijze van de gemene zaak in betwisting bracht, en de benaming hierbij aan die sommen gegeven, welke hij, in aansluiting hierop invorderde, niets veranderen kan aan het werkelijke karakter van die eis;

Overwegende eindelijk dat de eis in tussenkomst en vrijwaring, door R. Thiron tegen M. Vervecken, gegrond blijkt wat de eenvoudige tussenkomst aangaat; doch zonder voorwerp, wat aangaat de vrijwaring;

Om deze redenen :

De Rechtbank, rechtdoende in hoger beroep en thans op tegenspraak;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Na erover beraadslaagd te hebben; .

Voegt de zaken, ingeschreven op de algemene rol onder de nummers 54.481 en 55.873 samen, als zijnde verknocht;

Verklaart het verzet ontvankelijk en gegrond;

Derhalve doet het vonnis waartegen verzet, en in het enkele raam van dit verzet, te niet, op uitzondering van zijn schikking, die het ingelegde beroep ontvankelijk verklaarde, en bovendien in dit deel gegrond, waar het de onbevoegdheid, door de Eerste Rechter weerhouden, aandeed;

Ontlast gevolglijk verzetter, of aanvankelijke verweerder R. Thiron van de tegen hem uitgesproken veroordelingen in het vonnis van deze Rechtbank en Kamer dd. 15 februari 1955;

Desbetreffend opnieuw beslissend en tevens uitspraak doende over de eis in tussenkomst en vrijwaring;

Zegt voor recht, dat, in tegenstrijd met hetgeen de authentieke akte van aankoop van 3 februari 1942 door verzetter en aanvankelijk appellant, van het onroerend goed gelegen te Antwerpen, VII^{de} Olympiadelaan, 132, zou laten geloven, de in deze akte overdragen onroerende zaak, hem slechts overgemaakt werd in naakte eigendom, en dat het vruchtgebruik hiervan voorbehouden bleef aan Mathilde Vervecken;

Verklaart dienvolgens de oorspronkelijke eis van aanvankelijke appellant Jos. Bauweraerts tegenover verzetter ontvankelijk, doch ongegrond;

Wijst hem ervan af;

Veroordeelt hem tot al de kosten, zowel deze gemaakt in eerste aanleg, als in graad van beroep, uitgezonderd deze gerezen tussen hem en partij Emiel Rymenans;

Verklaart huidig vonnis gemeen aan partij Mathilde Vervecken;

Geeft akte aan partij Emiel Rymenans dat zij zich het recht voorbehoudt om gebeurlijk te handelen als naar recht waar partij Bauweraerts in alle haast een vonnis uitvoerde dat zij wist wederrechtelijk bekomen te hebben.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 8 november 1955.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : M.M. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Piret en Thuysbaert.

Onrechtmatige daad. — Aansprakelijkheid van de meester voor zijn ondergeschikte.

Om de aansprakelijkheid van de meester teweeg te brengen is het voldoende dat de onrechtmatige daad van zijn ondergeschikte gepleegd is « ter gelegenheid » van het dienstcontract, wanneer de fout met dit contract enig verband houdt, al ware het slechts onrechtstreeks of toevallig.

Huys t/ N.V. Belina foto.

Overwegende dat het vaststaat dat de genaamde

Paul Storms in de dienst was van verweerster op 26 april 1954, en van haar opdracht had gekregen de reporter-chauffeur Innegraeve Marcel met de auto te vergezellen naar de kermis te Sinaai om daar, bij de opname van foto's in een danszaal, het fotograferen aan te leren;

Overwegende dat voornoemde Paul Storms tijdens het werk een hoofdpijn liet gelden en aan Innegraeve de sleutels vroeg van de auto om er in te gaan rusten;

dat in stede van in de auto te blijven rusten, Paul Storms de wagen in gang bracht en een botsing veroorzaakte;

Overwegende dat verweerster ten onrechte beweert dat zij niet aansprakelijk is vóór gezegde fout van haar aangestelde, onder voorwendsel « dat het schadelijk feit niet het minste uitstaans heeft met de hem aangewezen opdracht en werkzaamheden »;

Overwegende dat de mogelijkheid waarin de aangestelde van verweerster verkeerde om over de auto te beschikken, in de omstandigheden van de zaak, wel verband houdt met het dienstcontract;

dat, om de aansprakelijkheid van de comittent teweeg te brengen, het volstaat dat de fout van de aangestelde gepleegd zij — zoals dit in onderhavig geschil het geval is — « ter gelegenheid » van het dienstcontract of « tijdens » het dienstcontract wanneer de fout met gezegd contract enig verband houdt, al ware het maar onrechtstreeks of toevallig (Verbr. 27 maart 1944, Pas. 1944, I, 275. Zie ook de rechtspraak vermeld in « Examen de Jurisprudence » 1939 à 1945, in Revue critique de jurisprudence 1949, n° 40 en zelfde kroniek 1948 à 1951 in Rev. crit. jur. 1952 n° 24);

Overwegende dat verweerster derhalve de schade door haar aangestelde berokkend, dient te vergoeden;

Overwegende dat de vordering niet verjaard is, zoals verweerster het ten onrechte staande houdt;

dat het ongeval op 26 april 1954 gebeurde;

dat de dader op 7 oktober 1954 door de Rechtbank van Politie te Sint-Niklaas werd verwezen;

dat de verjaring hierdoor werd gestuit, zodat een nieuwe termijn van één jaar vanaf 7 oktober 1954 begon te lopen;

Overwegende dat onderhavige vordering op 22 september 1955 werd ingesteld, dat is vóór het verstrijken van de nieuwe termijn;

dat de korte verjaring niet meer loopt, in die voorwaarden, zolang de burgerlijke vordering niet beslecht is (artikel 26, wet van 17 april 1878);

Overwegende dat verweerster niet betwist dat de schade 4.106 fr. belooft;

Om deze redenen :

De Rechtbank, makende melding dat artt. 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden; Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond, dienvolgens verklaart verweerster burgerlijk verantwoordelijk voor de schade op 26 april 1954 door haar aangestelde Paul Storms aan eiser berokkend, en verwijst haar aan eiser te betalen als schadeloosstelling, de som van 4.106 fr. met de gerechtelijke intresten; Verwijst verweerster in de kosten van het geding.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

VREDEGERECHT TE PEER

24 mei 1955.

Rechters: M. Roelands.

Vaderlijke macht. — In casu geen stilzwijgende lastgeving. — Slechte opvoeding. — Aansprakelijkheid van de vader krachtens art. 1382 B.W. en als wettelijk bewindvoerder van de goederen van zijn minderjarige zoon.

Wanneer de vader van een minderjarige een logementhouder gewaarschuwd heeft omtrent de abnormale levenswijze van zijn zoon en heeft medegedeeld dat hij niet zou instaan voor de door laatstgenoemde gemaakte kosten, kan de logementhouder, die kost en inwoning aan de minderjarige zoon heeft verschaft, zich nadien niet beroepen op een stilzwijgende lastgeving door de vader.

Wanneer het niet inwonen van de minderjarige zoon bij zijn vader het gevolg is van een te ver gedreven toegeeflijkheid, staat zulks gelijk met een slechte opvoeding en is de vader aansprakelijk krachtens art. 1382 B.W.

De minderjarige wordt door zijn vader als wettelijk beheerder vertegenwoordigd (art. 390 B.W.); gedurende het huwelijk is de vader bewindvoerder van de goederen van zijn minderjarige kinderen, zonder dat echter in art. 389 B.W. in bijzonderheden getreden wordt omtrent de daden, die hij in deze hoedanigheid kan verrichten, en omtrent de vormvereisten, waaraan de geldigheid van die daden onderworpen is. De opdracht van de wettelijke bewindvoering is van openbare orde en daarvan kan niet bij overeenkomst worden afgeweken. De vader kan derhalve niet beweren, dat de logementhouder, die gewaarschuwd was, alle risico heeft aanvaard. De vader is dus verplicht het door zijn minderjarige zoon verschuldigde te betalen.

Feyen t/ Renaud.

Gelet op de inleidende dagvaarding bij exploit van deurwaarder Smeets A., te Peer, dd. 27 april 1955, geboekt en ingeschreven ter rolle onder nummer 342, waarbij aan gedaagde — in zijn hoedanigheid van vader en wettelijk beheerders van de goederen van zijn minderjarige zoon — gevraagd wordt om de som van 3.000 frank te betalen, door de minderjarige aan verzoeker verschuldigd wegens kost en inwonen van 10 januari tot 10 februari 1955;

Overwegende dat de minderjarige, werkman zijnde, zijn ouders heeft verlaten om zijn intrek te nemen bij verzoeker, die nochtans door gedaagde verwittigd werd over de abnormale levenswijze van zijn zoon en dat er kans bestond dat de minderjarige zijn kosten niet zou betalen en dat hij (vader) er niet voor instond;

Dat verzoeker erkent door gedaagde inderdaad verwittigd te zijn geweest; dat dienvolgens de handeling van verzoeker niet kan aangezien worden als gesteld ingevolge een stilzwijgend mandaat van de vader — gedaagde — voor alle met betrekking op het onderhoud en onderdak onmisbare uitgaven voor de minderjarige;

Overwegende dat de vader — gedaagde — beweert dat hij zijn zoon niet heeft kunnen weerhouden bij hem weg te gaan, dat hij heeft moeten dulden dat zijn zoon zijn intrek nam bij verzoeker, die dacht er een «goede» van te maken;

Dat de feiten voldoende bewijzen dat het niet

inwonen van de minderjarige zoon bij gedaagde het gevolg is van een al te ver gedreven toegeeflijkheid, wat gelijk staat met een slechte opvoeding; dat dienvolgens art. 1382 B.W. op gedaagde van toepassing is;

Dat deze mening reeds vastgelegd werd in een arrest van het Hof van Cassatie dd. 15 juni 1925 (Pas. 1925, I, 286), waarin voorgehouden werd dat het niet inwonen van het kind bij de ouders niet mag ten nadele van de vader uitgelegd worden, «il faudra prouver que la non-cohabitation est due à une mauvaise éducation et par le fait même, c'est l'art. 1382 qui s'appliquera»;

Overwegende dat anderzijds de minderjarige geldig zijn loon kan in ontvangst nemen, behoudens verzet van vader of voogd; dat in principe echter de minderjarige niet over zijn loon kan beschikken en dat hij het aan vader of moeder moet overhandigen;

Overwegende dat de minderjarige door de wet onbekwaam wordt verklaard en dat hij door zijn vader, als wettelijk beheerder vertegenwoordigd wordt (art. 390 B.W.); dat de vader, gedurende het huwelijk bewindvoerder is over de goederen van zijn minderjarige kinderen zonder dat echter in art. 389 B.W. in bijzonderheden getreden wordt nopens de daden die hij, in deze hoedanigheid, kan stellen nopens de voorwaarden aan dewelke de geldigheid van die daden onderworpen is;

Overwegende dat gedaagde wel opwerpt dat verzoeker, verwittigd zijnde, alle risico heeft aanvaard en dat hij, gedaagde in casu als wettelijk beheerder, geenszins hoeft tussen te komen;

Overwegende dat «en tant qu'attribut de la puissance paternelle, la dévolution de l'administration légale, est d'ordre public, et il ne peut y être conventionnellement dérogé (Cas. 6 november 1879, Pas. 1879, I, 400);

Overwegende dat de vader, ook in casu, wettelijk beheerder blijft; dat daarenboven de minderjarige ondertussen bij zijn ouders blijkt teruggekeerd te zijn; dat hij zijn loon aan hen dient te overhandigen;

Overwegende dat het dan ook billijk en rechtvaardig is dat de vader de door verzoeker gevraagde som betaalt;

.....

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Bruijn A. R. de, W. C. L. van der Grinten, H. R. Hoesink e.a. — Ter eerste kennismaking. Zes voordrachten over de eerste vier boeken van het ontwerp voor een nieuw burgerlijk wetboek. - Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.

Buriks A. — Inleiding tot het gemeenterecht. - Alphen a. Rijn, N. Samsom.

Dooyeweerd H. — Encyclopedie der rechtswetenschap. - Amsterdam, H. J. Paris.

Gaay Fortman W. F. de en D. W. Ormel. — Samenwerking in de onderneming. - 5^e dr., Franeker, T. Wever.

Gids betreffende de Nederlandse literatuur en jurisprudentie inzake gemeentebeheer en -administratie over het jaar 1955. - Alphen a. Rijn, N. Samsom.

Gorcum's Van, zakboekje voor notarissen, advocaten en deurwaarders. 90e jg. 1956. - Assen, Van Gorcum & Comp.

- Groot J.* — Het overleg. Verbetering van de besluitvorming en besluitenoverdracht in grote en middelgrote industriële ondernemingen. 2° dr. - Alphen aan Rijn, N. Samsom.
- Hecke G. van.* — Problèmes juridiques des emprunts internationaux. - Leiden, E. J. Brill.
- Hettinga Tromp, J. van.* — Over ons parlementair twee-Kamerstelsel. Plan tot het doen samenwerken van beide Kamers na daartoe geëigende reorganisatie der eerste kamer. - 2° dr. 's Gravenhage, W. P. van Stockum & Zoon.
- Kan J. van.* — Inleiding tot de rechtswetenschap. 9° dr. - Haarlem, De Erven F. Bohn.
- Keyzer L. F. V.* — Beginzelen van het Nederlandse zakenrecht. Met verwijzing naar het ontworpen burgerlijk wetboek. - 's Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon.
- Leo Sapiens.* — Basilicorum libri LX. - Groningen, J. B. Wolters.
- Lubbers A. G.* — Mondeling en schriftelijk bewijs naar Engels en Nederlands burgerlijk recht. Proeve ener rechtsvergelijkende beschouwing. - Amsterdam, H. J. Paris.
- Mason H. L.* — The European coal and steel community. - 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Meade J. E.* — The theory of customs unions. - Amsterdam, Noord-Hollandse U.M.
- Ongevallenvet* 1921. — Door G. Meijerink. - 18° dr. Zwolle, Tjeenk Willink.
- Remijn A.* — De sociale verzekeringswetgeving in Nederland. - 2° dr. Groningen, J. B. Wolters.
- Rooijen J. P. van.* — Het Nederlandse bevolkingsvraagstuk. - Wageningen, Gebr. Zomer & Keuning.
- Scheffer C. F.* — Indeling en ontleding van de vraagstukken behorende tot het financieuzen van de onderneming op basis van de traditionele geldfuncties. - Groningen, P. Noordhoff.
- Schmitthoff Cl. M.* — The export trade. - 3rd ed. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Schou A.* — Western democracies and world problems. - 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Spits E. M. F.* — De kleuteronderwijswet. - Vugger-Boekerij (Arnhem, G. W. van der Wiel & Co).
- Sijtsma P.* — De heffing van de inkomstenbelasting in de agrarische sector. - Deventer, A. E. Kluwer.
- Timmermans J. C.* — Rijks- en provinciale belastingen. Handleiding voor studerende. - Alphen aan Rijn, N. Samsom.
- Trimbos C.* — Zorgenkinderen. Opstellen over kinderbescherming. - 2° dr. Utrecht, Het Spectrum.
- Verzekerings-archief, Het.* — Wetenschappelijk orgaan van de Nederlandse vereniging ter bevordering van het levensverzekeringswezen en van de Vereniging voor verzekeringswetenschap. 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Vries C. W. de.* — Bestaanszekerheid. - 's Gravenhage, Martinus Nijhoff.
- Wallagh R.* — Verdacht... veroordeeld... Merkwaardige Nederlandse strafprocessen van Muylwijk en Van Meegeren tot de Berkelse affaire. - Amsterdam, De Kern.
- Wijnbergen S. F. L., van.* — Vrijheid en gebondenheid van het openbaar bestuur. - Nijmegen, Dekker en Van de Vegt.
- Zollikofer P. L.* — Les relations prévues entre les institutions spécialisés des Nations Unies et la Cour internationale de justice. - Leiden, A. W. Sijthoff.
- Zijlstra J.* — De omloopsnelheid van het geld en zijn betekenis voor geldwaarde en monetair evenwicht. - 2° dr. Leiden, H. E. Stenfert.

Zwitserland

- Müller E.* — Quellentexte zu Übungen über schweizerische Rechtsgeschichte. — Histoire du droit suisse. - E. F. J. M'. Freiburg, Schweiz, Universitätsverlag 1956.
- Muralt R. de.* — The problem of state succession with regard to treaties. - The Hague, van Stockum.
- Perraud-Charmantier A.; Riedmatten L. de.* — Lois sociales, sécurité sociale. - 5° éd. Paris, Libr. gén. de droit et de jurisprudence.
- Richardet E.* — Praktische Anleitung für den Muster- und Modellschutz. - Bern, Verlag Neuheiten und Erfindungen, 1955.
- Wysling-Graf H.* — Vom Testament und vom Erben. - Horgen, Frei 1955.

Duitsland

- Bestgen G.* — Der praktische Rechtsfall. - Wiesbaden, Gabler 1955.
- Betriebsverfassungsgesetz* (vom 11. Oktober 1952). - München, Beck 1956.
- Böhm W. u. Th. Jund.* — Die Dienstverhältnisse der Angestellten und Arbeiter bei öffentlichen Verwaltungen und Betrieben. - Hamburg, V. Dekker 1956.
- Capelle K. H.* — Handelsrecht. - München, Beck 1955.
- Dallinger W. u. K. Lackner.* — Jugendgerichtsgesetz mit den ergänzenden Rechts- und Verwaltungsvorschriften des Bundes und der Länder. - München, Beck 1955.
- Ehrenforth W.* — Das Recht der Siedlung und Bodenreform. - München, Beck 1955.
- Floegel J.* — Strassenverkehrsrecht. - München, Beck 1955.
- Fritzsche H.* — Der Personalrat. - Berlin, E. Schmidt 1955.
- Grabendorff W. u. Cl. Windscheid.* — Personalvertretungsgesetz. - Stuttgart, Kohlhammer 1955.
- Grotewohl O.* — Die Verbesserung der Arbeit des Staatsapparates zur Erfüllung der Wirtschaftsaufgaben. - Berlin, Dietz 1955.
- Hachenburg M.* — Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. - Berlin, Dietz 1955.
- Kunze R.* — Die Gemeindeordnung für Baden-Württemberg vom 25. Juli 1955. - Stuttgart, Kohlhammer 1955.
- Lent F.* — Sachenrecht. - München, Beck 1955.
- Lindgen E.* — Bundesdisziplinarrecht. - Hamburg, v. Decker 1955.
- Mezger E.* — Strafrecht. - München, Beck 1955.
- Molitor E.* — Personalvertretungsgesetz vom 5. August 1955. - Berlin, Vahlen 1955.
- Müller T.* — Die Landkreisordnung für Baden-Württemberg. - Stuttgart, Kohlhammer 1955.
- Neesze G.* — Staatsdienst und Staatsschicksal. - Hamburg, Holsten-Verl. 1955.
- Nipperdey H.* — Arbeitsrecht. - München, Beck 1955.
- Nischk K.* — Der Kommunalbeamte. - Braunschweig, Bersbach 1954.
- Pascherstnik A. E.* — Rechtsfragen der Entlohnung der Arbeiter und angestellten. - Berlin, Tribüne 1955.
- Post K.* — Die Unterschlagung im Betrieb und ihre Bekämpfung. - Düsseldorf, Verl. Buchhandl. d. inst. d. Wirtschaftsprüfer 1955.
- Puttkamer E., von.* — Föderative Elemente im deutschen Staatsrecht seit 1648. - Göttingen, Muster-schmidt 1955.

Reibstein E. — Johannes Althusius als Fortsetzer der Schule von Salamanca. - Karlsruhe, C. F. Müller 1955.

Rintelen P. — Die Frage der Zumutbarkeit bei Entschädungsverfahren in betriebswirtschaftlicher Sicht. - Beuel-Bonn, Verl. Pflug u. Feder 1955.

Scholz F. — Ein Leben für die Gerechtigkeit. - Berlin, de Gruyter 1955.

Wengler W. — Der Begriff des Politischen im internationalen Recht. - Tübingen, Mohr (Siebeck) 1956.

Wemmer J. — Kirchliche Eheprozessordnung. - Paderborn, Schöningh 1956.

Wolf E. — Das Problem der Naturrechtslehre. - Karlsruhe, C. F. Müller 1955.

Oostenrijk

Schönherr Fr. — Der Unternehmer und seine Rechtsgeschäfte. - Wien, Linden 1956.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Op 16 maart 1956 werd door de Vlaamse Conferentie in de zaal van het C.A.W. een geslaagde filmavond ingericht, welke werd bijgewoond door talrijke confraters met familieleden en vrienden. Vertoond werd de beroemde film «Kruiser Potemkin» van Sergej Eisenstein.

De Heer Karel Simons, voorzitter van de filmclub «Het Linnen Venster», gaf vooraf een korte uiteenzetting, waarin hij op treffende wijze aantoonde welke effecten Eisenstein wist te halen uit het materiaal der werkelijkheid door zijn verbluffende montage en beeldcompositie en het streng-mathematische en beredeneerde verloop van zijn film.

De vertoning bewees de toeschouwers hoe deze in 1926 verwezenlijkte film voor immer een hoogtepunt is in de filmkunst. Verschillende gedeelten, zoals onder meer de bekende scène op de trappen van Odessa, zijn onvergelykbaar en onvergetelijk.

Geen der aanwezigen zal het betreuren een film te zijn gaan zien die dertig jaar oud is, maar een bron blijft van werkelijk kunstgenot.

H. S.

MEDEDELINGEN

PROF. LE FREDERICQ DOCTOR HONORIS CAUSA AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

Wij vernemen met genoegen dat Prof. Louis Fredericq, ere-rector der Rijksuniversiteit te Gent, tot doctor honoris causa werd benoemd van de Universiteit te Utrecht. De eretekens van deze hoge onderscheiding zullen aan Prof. Fredericq uitgereikt worden te Utrecht op 12 april aanstaande.

Het Rechtskundig Weekblad biedt aan Prof. Fredericq zijn oprechte gelukwensen aan.

TAALKUNDIGE KRONIJK

Uittreksel uit Dalschof's Opstelwoordenboek

Niet in de handel.

Afstammeling : (descendant, rejeton : Abkömmling : descendant).

Ep. Adellijke, (on)betwistbare, (on)bekende, koninklijke, mannelijke, erkende, enige, geheimzinnige, (on)gehuwde, (on)natuurlijke, voornaamste, echte, onmiddellijke, onwettige, rechtstreekse, vrouwelijke, veronderstelde, wettige, waardige, waarschijnlijk, zijdelingse, voorgewende, vorstelijke, werkelijke, wezenlijke, uitnemende, geleerde.

Ww. Betwisten, kennen, erkennen, hebben, zijn.

Afstamming : (descendance : Abkunft, Herkunft : descent).

Ep. Adellijke, authentieke, eervolle, arme, bloed-schendige, (on)bekende, burgerlijke, (on)gekende, verwarde, troebele, erkende, opvorderlijke, gemene, onge-repte; geringe, geheimzinnige, moederlijke, (on)rechtstreekse, (on)waarschijnlijke, onwettige, bewezen, bewijsbare, ontkende, veronderstelde, overspelige, rijke, erfgerichtigde, (on)rechtstreekse, onbewijfelde, vaderlijke, werkelijke, wettige, zijdelingse, zuivere, verbasterde, uitmunten, ontaarde, vermengde, vreemde, zekere, oude.

Ww. Kennen, erkennen, ontkennen, bekend maken, voorwenden, betwisten, opzoeken, uitpluizen, ontwarren, vertroebelen, betwijfelen, opvorderen, bewijzen.

Afstamming van uit ... in de rechte lijn; een Fransman van —, maar van geboorte een Belg. — van een gemene vader, uit X (gen.) geslacht. Aanzienlijk van —.

2. **Afstamming** : (étymologie, dérivation : Herleitung, Ursprung : etymology, derivation).

De woordafleidkunde onderzoekt de — der woorden. — van een grondwoord.

Afstammen, stamde af, afgestamd.

Ss. —sleer, —sbewijs, —slijst, —stafel, —stheorie, —onderzoek.

Afstand : (abandon, cession : Niederlegung, Abtretung : resigning, abdication).

Recht. : (dévêtissement : Ueberlassung des Eigentums : foregoing, giving over).

Ss. Afstandregelaar. Afstandsopnemer, —scrit, —swijzer. Afstanddoening. Tenir qn. à distance : iem. op een afstand houden.

After date : na dato.

After sight : na zicht.

Aftreden : iem. dwingen af te treden als lid van een bestuur, een maatschappij, als voorzitter, als secretaris.

Aftreding : (retraite, démission, sortie : Rücktritt). De — van het ministerie.

Aftrek : (déduction, Abzug, deduction).

Grote, goede, betere, veel — vinden, hebben.

Na — van de kosten, schulden. 5 % — voor.

Aftrekken : U gelieve het bedrag van de factuur af te trekken.

Een getal van een ander —. Iem. van zijn taak —. Zijn handen van iem. aftrekken.

Aftekenen : van connoissement, huis, paspoort, schets, wissel.

Men tekent geen rekening af, men (onder)tekent ze als of voor voldaan.

Aftekening: (visa, endos en blanc : Abzeichnung, visum, endorsement in blank).

Aftuiging : v. e. schip.

Afvaardiging : (délégation, députation : Abordnung; deputation).

Ep. Buitenlandse, bijzondere, juridische, kantonale, senatoriale, talrijke — en.

Ww. zenden.

Afvaart : (départ, partance : Abfahrt : sailing).

Zie : vertrek.

Ww. vindt plaats.

Afvegen : Stof, bloed, tranen. Zijn aangezicht afvegen, niet : afvagen.

Afvoer : Toe- en afvoer van water, slib.

Ss. Lucht-, stoom-, water-. Afvoercentrum. Afvoerkanaal.

Afvoeren : van de lijst (rayer du tableau).

Iem. van de rechte weg —.

Afvoering : (écoulement, transport : Abfuhr, Versendung : transport, removal).

Ss. Afvoeringskanaal.

Afvragen :

Ik heb mij dikwijls afgevraagd w a a r o m...

Ik vraag mij af wat hij uitricht. Zich (verwonderd) —.

Afwachting :

In — van uw antwoord... van de finale regeling.

Afwennen :

Syn. Afwassen : gewoonte afleggen opzettelijk.

Ontwennen : id. meer onwillekeurig.

Afweren : v. gevaar, oorlog, beschuldiging, verdachtmaking van zich.

De Goden mogen het —.

Ss. Afweerman.

Afwerpen :

Het juk, verantwoordelijkheid, renten.

Zich van de muur —.

Syn. Afwerpen : zich bevrijden van iets.

Afschudden : d. met krachtige inspanning.

Nut, voordeel, winst, vrucht afwerpen is foutief : Gebruik het ww. opleveren of opbrengen.

Afwatering :

Ep. Hinderlijke, hinderende, ingewikkelde, verlegde, kunstmatige, verplichte, natuurlijke, (on)voldoende, vervuilde, verzande, ondergrondse, dure, afgedamde, ingedamde, zichtbare bedijkte, ingedijkte, vrije, gegraven, (on)gereinigde, oude, nieuwe, brede, smalle, verlopende, overlopende, snelle, langzame, belemmerde, goede, slechte, overdekte, geopende, gesloten, afgeleide, vertakte, (on)bevaarbare, onstuimige, gehele, gedeeltelijke, plaatselijke, gewestelijke, voorlopige, definitieve, tijdelijke, schadelijke, voordelige, duurzame, landestiene, bescheiden, nadelige.

Ww. Leiden, leggen, aanleggen, verstoppen, verleggen, verhinderen, maken, vervuilen, af-, indammen, graven, reinigen, zuiveren, belemmeren, overdekken, afleiden, bevaren, be-, indijken, vertakken, openen, sluiten, verwaarlozen, herstellen, uitgraven.

Erfdienstbaarheid, recht van —.

Afwezig :

Met zijn geest — zijn.

Afwzigheid :

Ep. Opluchtende, (on)dragelijke, erkende, gevaarlijke, bekende, besproken, bevestigde, ergerlijke, feite-

lijke, onduldbare, volslagen, voorkomende, gebeurlijke, frequente, langdurige, toevallige, verklaarde, verklaarbare, lage, (on)gewone, (on)begrijpelijke, verlengde, korte, onrustwekkende, onrustbarende, verwarrende, vreemde, zonderlinge, pijnlijke, verontschuldigde, jammerlijke, mismoedigende, moedgevende, verminderde, verheugende, ontmoedigende, matige, stotende, kwetsende, verlossende, oplossende, storende, hinderlijke, verhinderende, (on)mogelijke, toevallige, welsprekende, betreurende, jammerlijke, opgemerkte, verwonderlijke, teleurstellende, tijdelijke, onwillekeurige, gedwongen, schitterende, beledigende, gewilde, standvastige, bestendige, aangekondigde, bedroevende, beloofde, geëiste, verlangde, gewenste, domme, geruststellende, vrijwillige, geoorloofde.

Ww. Bekennen, bespreken, erkennen, bevestigen, verklaren, begrijpen, verontschuldigen, verlengen, verwachten, voorzien, verstaan, opmerken, bejammeren, willen, aankondigen, beloven, eisen, verlangen, wensen, verhogen, bestendigen, veroorloven, toestaan, dulden, verdragen, bekendmaken, voorstellen.

Vz. Zich aan iem. — ergeren, over iem. — bedroefd zijn, zich over iets — verwonderen, verontrusten. Teleurgesteld zijn door, schitteren door, beledigen door, Iem. in zijn — bevitten. Bij —.

Ss. Afwezigheidsverklaring.

Afwijken :

Syn. Afwijken : van de oorspronkelijke richting afgaan.

Afdwalen : id. opgemerkt en onwillekeurig.

Verdwalen : id. rechte weg verloren en onvindbaar.

Meningen wijken van elkander af. U is van onze instructies afgeweken. Goederen wijken van het monster af. Onze meningen wijken af.

Ss. —shoek.

Afwijking : (déviation, écart : Abweichung : deviation).

Ep. Vage, kleine, geringe, grote, enorme, belangrijke, vervormende, middelmatige, gemiddelde, magnetische, toegestane, (on)geoorloofde, (on)vermijdelijke, noodzakelijke, dragelijke, misdadige, verdragende, (on)duldbare, zijdelingse, gewone, geregelde, voorkomende, eventuele, langzame, (on)verklaarbare, totale, plotselinge, hevige, (on)begrijpelijke, tijdelijke, gedwongen, bestuurlijke, (on)gerechtvaardigde, bedroevende, (on)verstandige, tijdige, uitzonderlijke, zonderlinge, eigenaardige, geheimzinnige, doelbewuste, ontaardende, geleidelijke, gevreesde, geduchte, betwistbare, betwiste, voortdurende, herstellde, (on)herstelbare, onbetrouwbare, rampzalige, gevoelige, voelbare, pijnlijke, smartelijke, herhaalde, bepleite, (on)bepaalde, wezenlijke, (on)bewuste, (on)natuurlijke, buitengewone, buitensporige, zondige, erkende, gekende, verhinderde, hinderlijke, bestaande, bestaanbare, (on)mogelijke, eerloze, bescheiden, verdrietige, verboden, geneesbare, ongeneeslijke, vermeende, gewaande, vermoedelijke, lichamelijke.

Ww. Veroorloven, voorzien, wensen, dulden, verdragen, regelen, voorkomen, merken, begrijpen, rechtvaardigen, goedkeuren, afkeuren, beramen, overleggen, vrezen, duchten, verstaan, betwisten, herstellen, genezen, voelen, herhalen, bepleiten, bepalen, erkennen, kennen, verhinderen, verbieden, opmerken, genezen, menen. wanen, vermoeden, betwijfelen.

Vz. Door — vervormen, bedroeven, ontaarden, zondigen, kwetsen,

Tot — noodzaken. Bij of in — van (par dérogation à).

Omtrent het gewicht der mutstukken.

— van een kwestie, een wetsbepaling, van beginnellen van de rechte baan, van zijn ideeën, principes, verplichtingen, oude gewoonte, van zijn onderwerp.

Afwijzing : (rejet, refus : Abweisung, Weigerung, versagung : refusal, repulse, wayward, denying, refusing).

Recht. (Déni, Rechtverweigerung, denial).

Ep.

van aanbod, eis, voedsel, verzoek, bede, uitnodiging, voorstel, gestelde voorwaarden, eerbewijs, beloning, kandidaten, vluchteling, bedelaar, vijandelijke ruitery, boot, blad, vonnis.

Vz. Als onjuist, onwaar—. Met kracht, verontwaardiging, verachting iets —.

Ss. —smiddel.

liquidation, dévidage. Fig. Abwichelung : Fulfilment, settlement, winding up,

Afwikkelen : (dévider, développer : Abwickeln, ontwikkelen : to unwind, to clear.

Een zaak, contract, order, baisse — haussepositie, kwestie, transactie —.

Ss. Afwikkelingsbureau. Afwikkelingsuitgave.

Afwisselend : — maken. Regelmatig —.

Afwisseling : van prijzen (changement, variation : Abwechslung : change, variation, variety).

— van magistraten, van prijzen, van het weder.

— in iets brengen. De oorlog speelt zich met veel — af.

Afzeggen : (contremander : abbestellen, widerrufen : to countermand, disinvite).

Fig. (refuser; weigern : refuse).

Een order, een bezoek —. Een krant (niet gazet) opzeggen, niet : afzeggen.

Afzending : (expédition : Absendung : Versand : con- signment, despatch, forwarding, shipment)

Ep. Onmiddellijke, dadelijke, haastige, ijlige, overhaaste, voorgenomen, verplichte, verhinderde, vermoedelijke, vervroegde, uitgestelde, tijdige, gedeeltelijke, gehele, grote, kleine, hinderlijke, noodzakelijke, geleidelijke, spoedeisende, zekere, beloofde, gevaarlijke, periodieke, dagelijkse, wekelijkse, maandelijkse, ontvangen, tussentijdse, klaargemaakte, (on)voldoende, verzekerde, late, vroege, (on)verpakte, ingeladen, gewone, berichte, aangekondigde, vermelde, speciale, doorlopende, opgehouden, ingehouden, verrekende, franco, voor- spoedige, gedane, verrichte, bestendige, vrije, willekeurige, gedwongen, overgeladen, geloste, bezorgde, bederfbare, (on)bestelbare, bestelde, aangegeven, aangetekende, aangeschreven, gecontracteerde, contractuele, voorwaardelijke, bijzondere, voornaamste, vooruitbetaalde, (on)regelmatige, eerste, laatste, vastgestelde, (on)bepaalde, (on)beperkte, rechtstreekse, verzegelde, doorgezonden, geweigerde, gereclameerde, betwijfelde, verwachte, opgezegde, beschadigde, vroegere, latere, complete, gegarandeerde, gesaboteerde, bederfelijke, breekbare, geconditioneerde, levende, langzame, versnelde, binnenlandse, buitenlandse, uitgeklaarde, ingeklaarde, volgende.

Ww. noodzaken, verlaten, bepalen, vervroegen, verdelen, verhinderen, beloven, ontvangen, klaarmaken, verzenden, verpakken, inpakken, verzegelen, inladen, uitladen, lossen, aankondigen, melden, aan- inhouden, ophouden, verrekenen, vooruitbetalen, doen, verrichten, bezorgen, bestellen, overladen, doorzenden, aangeven, aantekenen, inschrijven, contracteren, vaststellen, beperken, weigeren, reclameren, betwijfelen, verwachten, opzeggen, beschadigen, garanderen, saboteren, versnellen, conditionneren, dedouaneren, voornemen.

Vz. Tot een verzending verplichten.

Pet boot, brief, post, trein, vliegtuig.

Kantoor van —.

Ss. Afzendingsstation.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig tijdschrift voor België : n° 1-2 - 1956.

G. F. De Cuyper, De onderwerping van de werkgevers aan de wetgeving op de kinderbijslag voor loontrekkende arbeiders. — J. C. en M. Mattheesens, De zaak Werbrout, een proces over het Octrooi te Antwerpen. — Yves Van der Mensbrugghe, Het voorbehouden Domein in het Handvest der Verenigde Naties. — R. Van Lennep, Bewarend Beslag. — Inbeslagnemingen. — Rechtspraak.

Tijdschrift van de Vrederechters : n° 2 - februari 1956.

Rechtspraak.

Advocatenblad : n° 3 - 15 maart 1956.

Jhr. Mr. E. C. U. van Doorn, De « Union Internationale des Avocats ». — Mr. W. J. Slagter, Opneming van een compagnon in een maatschap en overdrachts- winst. — Mr. H. A. H. Canter Cremers, Gelijkgerechtigd voor man en vrouw. — Mr. J. R. Voûte, Union Internationale des Avocats en International Bar Association. — Mr. J. F. B. Rutgers, Rechtsbijstand aan on- en minvermogenen. — Mr. H. C. van Eck, Nogmaals de maatstaf voor het procureurssalaris. — Mr. Landberg, Salaris in correspondentiezaken.

Nederlands Juristenblad : afl. 11 - 17 maart 1956.

Prof. Dr. J. H. A. Logemann, De grondslagen van het agrarisch beleid in Nederlands Nieuw Guinea. — Mr. W. H. Vermaas, Huwelijksgoederenrecht à l'improviste. — Mr. J. R. Coûte, Een opmerking over het ontwerp « Wet Economische mededinging ». — Dr. J. van Hoorn, Ouderdomsverzekering. — Mr. J. Rombach Jr., Behoort de onteigeningsvergoeding bepaald te worden door het tijdens de dagvaarding of tijdens het vonnis geldende recht ?

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : n° 4437 - 17 maart 1956.

Mr. L. Roeleveld, Enige opmerkingen over vraagstuk 34 ter zake van het nieuwe Burgerlijk Wetboek (II, slot). — Van H., Buitenechtelijke rechtshandelingen en consulaire bevoegdheid. — Prof. Mr. G. de Grooth, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht 1954 (III).

Journal des Tribunaux : n° 4100 - 18 mars 1956.

André Tunc, Le droit des Etats-Unis d'Amérique. — Jurisprudence.

Répertoire Fiscal : n°s 1-2 - janvier-février 1956.

P. Sibille, Fraude, réalité et fiction. A propos de plusieurs arrêts récents.

Recueil Dalloz et Sirey : 11e cahier - 17 mars 1956.

Pierre Voirin, Le caractère préfix du délai de prescription de l'action en rescision du partage d'ascendant. — P. A., La notion de « violences » et de fausses clefs dans le délit de violation de domicile. — J. B. L'action de l'Administration des Domaines en contrefaçon de marques de fabrique allemands placées sous séquestre et cédées par elle. — Denis Tallon, Le désaveu préventif de paternité. — J. V., Le droit proportionnel de l'avoué sur appel d'ordonnance de non-conciliation allouant une pension alimentaire, en matière de divorce. — Ch. Blaevoet, La nature des droits des établissements publics nationaux sur les biens qui leur ont été transférés.